

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR:</p> <p>Egész évre . . . 10 kor.</p> <p>Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti : DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.</p> <p>Főmunkatárs : Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- — hivatal — Budapest, Károly-körút 19.</p>
---	--	---

Tartalom: Örökösödési bizonyítvány és közjegyzői tárgyalás. —
 Az új svájci öröklési jog. — Felsőbirósági határozatok. —
 Közlemények.

Örökösödési bizonyítvány és közjegyzői tárgyalás.

Karunk sérelmei közt — melyek orvoslása, sajnos, szinte reménytelen késik az éji homályban — alig van olyan jelentős és jogos, mint amely az összes hagyatéki ügyek kötelező tárgyalásának kimondására vonatkozik.

Tudvalévő dolog, hogy annak idején a kir. közjegyzők a 200 koronán aluli hagyatéki ügyek díjtalan elintézésére csakis az összes hagyatékok kötelező tárgyalásának törvénybe foglalt kimondása esetén vállalkoztak. Ennek daczára az 1894: XVI. törvenyzikk — abból a humánus és belátó szándékból indulva ki, hogy a hivatalos és nem hivatalos zugírászat érdekei véletlenül csorbát ne szenvedjenek és zilált telekkönyvi állapotainkba történetesen valamelyes rend ne lopózhassék, — egyszerre szankcionálta az örökösödési (hagyományi) bizonyítvány és az ingyenes hagyatéki tárgyalás intézményét; az utóbbival nagylelkű ajándékot adva a közjegyzők zsebéből, az előbbivel pedig módot nyujtva, hogy a felek bizonyos esetekben (még pedig az öröklési ügyeknek igen tetemes és ép legértékesebb részénél) a hagyatékok közjegyzői tárgyalás mellőzésevel, hirdetményes eljárás útján rendezhessék. Más szavakkal: új örökösödési törvényünk az összes hagyatékok kötelező tárgyalásának jogpolitikai okokból is annyira kívánatos elvét elejtette ugyan, de

másoldalt egyszerűen a közjegyzők nyakába varrta a díjtalan hagyatéki tárgyalások terhét — kárpótlásul.

Hát ebbe a karunkra nézve felette sérelmes, de lényegében is vajmi szerencsétlen törvényes „rendezés“-be már-már belétörődünk volna, mert a törvényhozás és a kormányzat hatalmai a közjegyzőellenes intézkedésekhez gondoskodó következetességgel hozzászoktattak bennünket, de abba már csakugyan bajosabb belényugodni, hogy a „gyakorlat“ is külön fáradozzék azon, hogy a törvénynek intézményünkre nézve amúgyis eléggé káros rendelkezéseinek még lehetőleg (in dubio mitius, ergo: a közjegyző hátrányára) „tágítson“.

Az ezt bizonyító, a jelen fejtegetésekre okot szolgáltatott, egyébként szinte tipikus eset a következő:

Egy örökösödési ügyben, mely hirdetményes eljárással intéztetett el, utóbb az örökös, annak a bejelentésével, hogy a jelzett eljárás során egy, a hagyatékhoz tartozó, 120 koronás bekebelezett követelés kihagyatott, arra kérte a hagyatéki bíróságot, hogy ezen követelésre nézve a hagyatéki eljárást rendelje el.

A kir. járásbíróság az örökösödési *póteljárást* az 1894: XVI. t.-cz. 3. §-ának 1. pontja alapján megindította, a hagyaték leltározásával s tárgyalásával — a kérvény, halálesetfelvétel és örökös. bizonyítvány kiadása mellett — a kir. közjegyzőt megbízta.

A kir. közjegyzőnek az volt a meggyőződése, hogy a megbízást nem köteles feltétlenül teljesíteni és ezt a meggyőződését a következő okokra alapította.

Mindenekelőtt világos, hogy a járásbíróság alakilag tévesen rendelte el a *pót-örökösödési* eljárást, mert ha előzetes hagyatéki tárgyalás nem volt, hanem csak hirdetm. eljárás és örök. bizonyítvány, akkor *pót-hagyatéki* tárgyalásnak helye nem lehet.

In merito pedig a dolog elvi kérdéshez vezet, t. i. ahhoz, vajjon: lehet-e egyáltalában hagyatéki tárgyalással folytatni és átadó-végzéssel befejezni ugyanazt a hagyatéki ügyet, mely előzetesen s részben már hirdetményes és örökösödési bizonyítvánnyal intéztetett el?

Erre a kérdésre a törvény szelleme, intenciója s logikája alapján elfoglalt nézőpontból, tehát úgyszólván *academice* tulajdonképpen csak nem-mel lehet felelni. Mert örökös. törvényünk a hagyatéki ügyek elintézésének tudvalevőleg két módját ismeri: *a)* a feltétlenül hivatalos eljárást (2. § 1—4. pont és illetve 4. §), köz-

jegyzői tárgyalással és átadó-végzéssel, — másrészt *b)* a föltételesen hivatalos eljárást, mely bizonyos esetekben (98. és következő §§) fakultative *választást* enged az érdekelteknek, hogy öröklés útján szerzett jogaik igazolását s nyilvánkönyvi kitüntetését vagy tárgyalás és átadó-végzés, avagy hirdetmény és örökösödési bizonyítvány útján rendezhessék. Ámde az érdekelteknek az eljárásra vonatkozó ezen szabad választási joga — a törvény rációja szerint — csakis azt jelenti, hogy a választás csak az illető *eljárás egészére* vonatkozhatik, vagyis más szavakkal: ha az érdekeltek a hirdetményes eljárást választották, akkor a hagyatéki ügyet tulajdonképpen mindvégig és teljesen *ezen* az úton kell elintézni, tehát a maga egészében örökös. bizonyítvánnyal befejezni.

A törvény ugyanis vegyes eljárást nem ismer és *academice* elvi szempontból voltaképpen lehetetlenség, hogy ugyanaz a hagyatéki ügy részben örökösödési bizonyítvánnyal, részben pedig átadó-végzéssel fejeztessék be. Tehát a hirdetm. eljárással megkezdett rendezést — abban az esetben, ha abból valamely hagyatéki vagyontárgy bármi okból kimaradt — tulajdonképpen ép oly kevésbé lehet póttárgyalással folytatni, mint ahogy viszont a tárgyalással történt elintézését nem lehet utóbb hirdetményes póteljárással kiegészíteni.

Hiszen örökösödési törvényünk a hagyatéki ügyek elintézésével, a *hatáskör egységesítésével* ép azt az anomáliát akarta megszüntetni, mely abból állott, hogy azelőtt ugyanarra a hagyatékra nézve a járásbíróság előtt a hagyatéki eljárást, a törvényszék előtt pedig a hirdetményes eljárást lehetett folyamatba tenni, anélkül, hogy az egyik bíróságnak szükségszerűen tudomást kellett volna szereznie a másik bíróságnál megindult eljárásról.

A mondottakból következik, hogy a törvényhozó világos szándéka szerint, a tárgyalásos és a hirdetményes eljárást, a fentebb jelzett elvi értelemben, egymástól precíze széjjel kell tartani. Abban az esetben tehát, amidőn a hirdetm. eljárásnál az örökösöd. bizonyítványból valamely hagyatéki vagyontárgy kihagyatott, a póteljárást — természetesen a törvényes 3 havi határidőn belül — a bíróságnak, a póttárgyalás és póttatadó-végzés analogiájára, póthirdetményes és pótorökösödési bizonyítvánnyal kellene elintéznie.

Igen ám, de hogy áll a dolog a *gyakorlatban*, ha — amint a jelen esetben is — a törvényes 3 hónapi határidő már letelt?

Az bizonyos, hogy ilyenkor, a fentjelzett módon, hirdetményes póteljárást elrendelni nem lehet, mert ez a törvény (99. §) által

megszabott három havi záros határidő kijátszására és különben is az eljárások összezavarására, sőt összeütközésére vezethet.

Az is kétségtelen, hogy a törvény *minden különböztetés nélkül* írja elő az örökösöd. eljárás elrendelését „az örökös kérelmére“ és így azt a bíróság meg sem tagadhatja azon az alapon, hogy hirdetm. eljárás és örökösöd. bizonyítvány volt már ugyanabban az ügyben. Sőt előfordulhat, hogy az utóbbi daczára hivatalból is elrendelendő az örök. eljárás és hagyatéki eljárás, pld. a 4. § alapján, ha az örökös a 3 hónapon belül csak egyes ingatlanokra nézve kért örökösöd. bizonyítványt és a 3 hó eltelte után jutnak a bíróság tudomására más, még örökhagyó nevében álló ingatlanok.

Be kell ismerni, hogy a szóbanforgó esetben a hagyatéki bíróság nem tehet egyebet, mint hogy hagyatéki tárgyalást rendel el és ezzel a kir. közjegyzőt megbízza. Itt tehát az egységesség fentkörülirt elvének szembetűnő, bár — elismerem — a gyakorlatlan kényszerű megtagadásáról van szó, mely *a törvény nyilvánvaló hézagára utal.*

Mert hiszen mindentől eltekintve, a törvény 103. §-a kifejezetten csakis az igénybejelentést, mint *egyetlen* esetet emeli ki, amidőn a hirdetm. eljárással folyamatba tett hagyatéki ügyet — ámde örök. bizonyítvány kiadása *előtt!* — tárgyalással lehet és kell folytatni.

A kérdés tehát arra redukálódik, hogy miként értelmezi a megbízást a hagyatéki bíróság a kir. közjegyzővel szemben.

Sajnos tapasztalás mutatja, hogy a kir. bíróságok a *tárgyalási díj* kérdését — mert hisz gyakorlatilag ezen fordul meg a dolog — rendszerint a közjegyző hátrányára fogják fel s döntik el.

Elég érthetően panasolja jeles kartársunk, Baditz Lajos, egyik munkájában, hogy:

„Ezáltal — t. i. az örök. bizonyítvány intézményének fenntartása által — a zúgírászkodás nyert táplálékot és azon viszás s *a legnagyobb igazságtalanságra vezető helyzet* állott elő, hogy a községi és körjegyzők az általuk szerkesztett osztályos egyezségek és örökösödési bizonyítvány iránti kérvények díjával a feleket nemcsak terheli, de igen sok esetben *felületes eljárásuk folytán* itt és ott kimaradt csekélyebb hagyatéki ingatlanokat később *a kir. közjegyzők, mint 200 korona értéken aluli hagyatékok, minden díjazás nélkül, ingyen tárgyalni kénytelenek.*“

Nos hát legyen szabad, kitűnő kollegánk ezen panaszos

kijelentésével szemben, már ehelyt azon nézetemet kifejeznem, hogy a kir. közjegyzők az olyan tárgyalás feltétlenül ingyenes tárgyalásával *egyáltalában nem kénytelenek.* Ép ennek a kimutatását tűzteni ki e sorok céljául.

Karunk fentebb említett sérelme arra mutat, hogy a hagyatéki bíróságok, a most szóba került esetben, az elrendelt tárgyalást egyszerűen oly *póteljárásnak* tekintik, melynek substratumát *csakis az örökösöd. bizonyítványból kimaradt vagyontárgy* képezi és melynek díját a kir. közjegyző csakis *ezen* vagyontárgy leltári értéke után számíthatja fel; más szavakkal: ha a százezrekre rugó hagyatékek hirdetményes, de névtelen rendezője úgy végezte a dolgát, hogy az örökösöd. bizonyítványból valamiféle csekély hagyatéki vagyontárgyat kihagyott, akkor ezért a tudatos vagy véletlen hibáért az ebben teljesen vétlen közjegyzőnek kell bűnhődnie azzal, hogy a kiegészítő leltározás és tárgyalás díját csak a kimaradt vagyontárgy csekély értéke után számíthatja és ha ez az érték a 200 koronát meg nem haladja, akkor a közjegyzőnek a mondottakat *díjtalanul* kell ellátnia.

Nos hát csakugyan furcsa igazság az, hogy a kir. közjegyző által tárgyalni kötelezett *ingyenes hagyatékok* amúgyis tetemes száma olyanképen *mesterségesen s szinte célzatosan szaporíttassék!* Furcsa igazság a kir. közjegyzőtől követelni, hogy ez, az ő megkerülésével, más úton, hibásan vagy hiányosan elintézett hagyatéki ügynek úgyszólván hulladékával, minimumra leszállított díjért vagy pláne díjtalanul foglalkozzék!

Furcsa igazság az, hogy ugyanabban a hagyatéki ügyben, melyben a zugírászat aránylag búsás díjazásért, de kétes eredménnyel már mesterkedett, az ezáltal hanyagságból vagy felületességből elkövetett hibáért vagy elnézésért a kir. közjegyző esetleg minden díjazás nélküli munkálkodással lakoljon!

Hiszen ez a sajátságos logika a praxisban valóságos atorziv rendszerré fajulhatna és ugyancsak cifra gyümölcsöket teremhetne. Mert akkor igazán nem kellene más, mint hogy minden egyes hirdetményes eljárásnál, az illető községi jegyző úr, aki zsiros díját már zsebrerakta, — mondjuk a kir. közjegyző mint aféle „jogosulatlan konkurrens“ iránt táplált közismeretes jóindulatból — valami csekélyértékű vagyontárgyról egyszerűen „megfeledezzék“, ami aztán elegendő ok lenne arra, hogy ezen a célzatos úton a közjegyzőt az ingyenes hagyatékok valóságos özönével lehessen

elárasztani, — eltekintve attól, hogy ezt az eljárást ugyanabban a hagyatéki ügyben tetszés szerint többször is meg lehet ismételni.

Az örökösöd. törv. 117. §-a a kis (200 kor. értéken aluli) hagyatékok humánus védelmére állapítja meg az örökösöd. eljárás díjtalanságát, de a feleknek ez a kedvezménye s a közjegyzőnek ez a terhe az utóbbi rovására tágítóan nem magyarázható. Mert a törvény világos intenciója, sőt szövegezése szerint — póthagyatékokról nem lévén szó — a tárgyalás díjmentessége csak azokra a hagyatékokra vonatkozik, melyek, hivatalos eljárás útján, kezdetől fogva, tehát *eredetileg és a maguk egészében* kerülnek tárgyalás végett a kir. közjegyzőhöz, tehát egyáltalában nem azokra a részhagyatékokra, melyeket — mint a jelen esetben — a nem-hivatalos alapeljárás útjáról kiegészítő, vagyis inkább kiigazító szándék terelt át a hivatalos eljárás útjára. Hogy ez az eljárás kényszerű, az a közjegyzőre nem tartozik és a legkezdetlegesebb jogérzet is azt diktálja, hogy a törvény hézagát nem szabad a közjegyző zaklatásával és kárával járó erőszakossággal pótolni.

Ezek után legyen szabad a konkrét esetre visszatérnem.

A hagyatéki bíróság a közjegyző hivatalos jelentését, melylyel az a fent kifejezett okokból a megbízást visszamutatta, eleinte nem vette tudomásul és (bár nézetem szerint, helytelenül) az örökösöd. törv. 52. §-a alapján a megbízásnak (nota bene az általa akkor még ingyenesnek tartott megbízásnak!) az elvonását helyezte kilátásba, de utóbb, — feltétlen dicséretére szolgáljon, — a közjegyző álláspontját az alább említendő értelemben elfogadta.

Az örökösödési törvény szelleme kétségenkívül arra utal, hogy ugyanazt a hagyatéki ügyet (a 103. § kifejezetten említett esetét kivéve) nem-hivatalos és hivatalos eljárás útján, tehát részben örökösödési bizonyítvánnyal, részben pedig átadó-végzéssel elintézni nem lehet.

Ha tehát a gyakorlatban az az eset áll elő, hogy az örökösödési bizonyítvánnyal nem az *egész* hagyaték rendeztetett, úgy hogy — amennyiben a nem-hivatalos eljárás ugyanezen az úton, a törvényes határidő letelte miatt már nem pótolható — az a hiányos elintézés a hagyatéki tárgyalás elrendelését teszi szükségessé, akkor az újabb, hivatalos eljárás nem az előbbi magán-eljárás elvileg amúgy is kizárt folytatásának, hanem *teljesen önálló, az egész hagyatéki vagyonállagra kiterjedő, új eljárásnak tekintendő.*

Ebből következik, hogy az ilyen esetben a kir. közjegyzőnek adott birói megbízás egészen *új megbízásnak* veendő, melyet a közjegyző csak mint ilyen köteles elvállalni, melynek teljesítéseért tehát — vagyis az *egész* hagyaték leltározása s letárgyalásaért — *ő az egész hagyaték leltári értéke után számított díjat* követelheti.

A most megbeszéltek ügynek ilyen elintézése az egyedüli megoldás, mely a törvény szellemének, a logika s a méltányosság követelményeinek és karunk jogos érdekeinek egyaránt megfelel. De jogtaktikai okokból, a rendtartás nézőpontjából is kívánatos az, mert ilyenképen az okiratgyártás kontár, de — sajnos — államilag is approbált lovagjai jövőben legalább is nagyobb pontossággal fogják üzni az ő, a jogrendre nézve annyira veszedelmes kis játékaikat.

A feleknek pedig ily esetben amúgy is jogukban áll, hogy megbizottjukat, aki hibája által a hivatalos eljárásra okot adott, a közjegyzői díjért felelőssé tegyék; ha pedig az elnézés vagy hiba magukat az érdekelteket terheli, akkor ezeken nem esik sérelem, ha feledékenységüknek, hanyagságuknak vagy elégtelen körültekintésüknek amúgy sem túlságosan súlyos anyagi következményeit viselni kénytelenek.

Végre a közjegyző teljes joggal tekintheti egyszerűen nem létezőknek a hibás vagy hiányos „magánrendezés“ előzetes mozzanatait, melyek ép azért jöttek létre, hogy a közjegyzői tárgyalás díjai megtakaríttassanak, — annál inkább, mert a fent kifejtetteknek az is logikus következménye, hogy a konkrét esetben az örökösödési bizonyítvány ipso facto tárgytalanná válik, ép úgy mint a hirdetmény a 103. § esetében, amikor igénylő jelentkezik és ennek folytán az egész hagyaték hivatalos, tárgyalásos útra tétetik át.

Mindenesetre óhajtandó, hogy a most megbeszéltek dologban bíróságaink a fentebb kifejtett megoldást általánosan elfogadják, de annyi bizonyos, hogy a közjegyzői kar e részben is nem meddő sopánkodással, hanem csakis esélyes és egyöntetű eljárással fog magán segíteni, amíg — reméljük legalább — az összes hagyatékok kötelező tárgyalásának törvényes kimondása a kérdést nemcsak véglegesen, hanem egyszerismind praktikus és igazságosan fogja megoldani.

Befejezésül még annyit, hogy a fentebb tárgyalt konkrét

esetben a fél a kir. közjegyző által az egész hagyatéki leltárérték után — az egész hagyatéki leltározása s letárgyalásáért — számított díjat megfizette és a hagyatéki bíróság azt az átadó végzésben megállapította.

Dr. Szécsi Ferenc
hatvani kir. közjegyző.

Az új svájci öröklési jog.

(Folytatás.)

VII. Az öröklés joghatásai.

1. §. *Biztosítási intézkedések.* Az örökhagyó utolsó lakhelye szerint illetékes bíróság bizonyos esetekben az öröklést (Erbgang) biztosítani van hivatva. Az erre szolgáló intézkedések: a hagyatéki pecsételése, a leltározás, a gondnoki kezelés és a végrendeletki hirdetés (568. §). A hagyatéki pecsételésének és leltározásának vagy hivatalból van helye, — ha az örökösök között nem önjogú vagy képviselő nélkül távollevő van, — vagy valamelyik örökös vagy örökhagyói hitelező kérelmére (569., 570. §§). A biztosításra szolgáló ezen leltározástól megkülönböztetendő a hirdetményi felhívással összekapcsolt u. n. nyilvános leltár, mely a hagyatéki tartozásokért való felelősség korlátozására szolgál. (L. alább). A hagyatéki gondnoki kezelésének helye van, ha egy örökös képviselő nélkül távol van, ha örökjogát kellően senki sem tudja igazolni, ha az örökösök egyáltalán ismeretlenek és végül egyes különleges már megemlített esetekben. (Igy: utóörökösnevezés, méhmagzat, alapítványok stb.) (571., 572. §§). Minden végrendelet örökhagyó halála után egy hónapon belül kihirdetendő. A kihirdetés utáni 14 nap elteltével a végrendeleti örökösöknek, ha ellentétes igény bejelentve nem lett, örökjogukról hivatalos bizonyítvány állíttatik ki. (573—576. §§). Emellett nincs kizárva, hogy végrendelet hiányában a törvényes örökösöknek is örökjogukról bizonyítvány kiállíttassék, de erről a törvény külön megemlítést nem tesz és egyáltalán mint külön intézmény és nevezetesen mint az örökös legitimitációjának kizárólagos eszköze az „örökös bizonyítvány“ felvéve nincsen, úgy hogy péld. a telekkönyvbe bevezetések a rokoni kapcsolatnak anyakönyvi kivonattal való igazolása útján is történhetnek és csupán végrendeleti öröklési igény esetében kötelező az erről kiállított bizonyítvány bemutatása.

2. §. *Az örökség megszerzése,* — amint az már az általános részben kifejtetett, — elvileg ipso jure történik, de a visszautasítás lehetősége mellett, mely bontó feltétel erejével az örökség megszerzését ismét hatálytalanítja (577. §). Külön szerzési cselekmény tehát nem szükséges, de véglegessé az örökség megszerzése mégis csak az elfogadás vagy a visszautasítás elmulasztása által válik.

Az elfogadás vagy kifejezett nyilatkozattal, vagy az örökségbe való beavatkozással (pro herede gestio) történhetik (587. § 2.). Az elfogadással egyértelmű a kellő időben és alakban való visszautasítás elmulasztása (587. § 1.). A visszautasításnak ugyanis örökhagyó halálától számított három hónapon belül (583. § 1.) a bíróságnál előszóval személyesen avagy írásban tett bejelentéssel és minden feltétel és fentartás nélkül kell történnie (586. §). Ha azonban örökhagyó fizetésektelensége elhalálozása időpontjában hivatalosan megállapítva van, a visszautasítás hallgatólag megtörténtnek is vélelmezetik (583. § 2.). A három havi határidő törvényes örökösökkel szemben az örökhagyó haláláról, végrendeleti örökösökkel szemben a végrendelettről való hivatalos értesüléstől veszi kezdetét és kérelemre a bíróság által meg is hosszabbítható (584. §). Az elfogadás vagy visszautasítás joga átszáll a még nem nyilatkozott örökös örökösökre is, akikkel szemben a három havi határidő a saját örökhagyó utáni örökségmegnyílásról való értesüléstől veszi kezdetét (585. §).

Egészen önálló álláspontot foglal el a svájci codex a visszautasítás hatályának szabályozásánál. Míg ugyanis mindenütt az a szabály, hogy visszautasítás esetében az örökség arra megnyíltak tekintendő, akire nyílt volna, ha a visszautasító az örökhagyó halálakor egyáltalán nem élt volna, vagyis az u. n. successiv delatio áll be (így magyar polg. tkv. trv. 1993. § is), addig a svájci codex az esetek szerint különböztet. Nevezetesen, ha több törvényes örökös közül egyik vagy másik utasít vissza: a többi örököstárs javára és ha végrendeleti örökös utasít vissza: eltérő intézkedés hiányában a törvényes örökös javára esik a megürült örökség növedékjog címén (588. §), ami egyértelmű a successiv delatióval. Ellenben ha a legközelebbi törvényes örökösök mind visszautasítanak, az örökség nem nyílik meg a távolabbi törvényes örökösökre, hanem uratlannak tekintetik (Erblosigkeit) és hivatalosan felszámoltatik (589. § 1.). Ez a szabályozás azon gyakorlati szemponton nyugszik, hogy az összes törvényes örökösök által vissza-

utasított örökség bizonyára passiv és épen azért, ha a felszámolás mégis felesleget eredményez, az az örökösöknek a visszautasítás daczára kiadandó. (589. § 3.). Ily módon tehát az örökösök legkényelmesebben és legbiztosabban szabadulhatnak gyanus hagyatékknál a hitelezők zaklatásától, anélkül, hogy esetleg mégis mutatkozó feleslegről lemondaniuk kellene. Emellett a hivatalos felszámolás alól még két kivételnek van helye. Ugyanis ha azzal a fenntartással mondanak le az örökösök, hogy a távolabbi örökösök a hivatalos felszámolás előtt az elfogadás iránt megkérdzessenek, csupán akkor veszi kezdetét a liquidatio, ha ezen távolabbi örökösök is visszautasítják az örökséget, vagy 14 nap alatt nem nyilatkoznak. Ha pedig gyermekek utasítanak vissza, hivatalból intéztetik ez a felszólítás a házastárshoz (590. §, 589. § 2.).

Ha valamely örökös hitelezőinek kijátszása végett utasítja vissza az örökséget, hitelezői vagy esetleg csődtömege azt egy éven belül megtámadhatják és ilyen esetben szintén hivatalos felszámolásnak van helye (592. §).

3. §. *Az örökös jogi helyzete a hagyatéki hitelezőkkel szemben.* Az örökös a hagyatéki tartozásokért elvileg egész vagyonával és korlátlanul felel. Az egyetemes jogutódlás a hagyaték szenvedőségei tekintetében is érvényesül. Emellett azután természetesen mód nyújtatik az örökösnek arra, hogy az örökség egyszerű elfogadása vagy visszautasítása helyett, azt a hagyatéki tartozásokért való korlátolt felelősség mellett is megszerezhesse. Erre a célra a svájci codex szerint is elsősorban a régi Justinianus-féle beneficium inventarii, *a nyilvános leltár jogkedvezménye* — szolgál. Minden örökösnek jogában áll ugyanis, az örökség visszautasítása helyett, ugyanazon határidőben és alakban a nyilvános leltár felállítását kívánni (593. §). A leltár a kantonok által kijelölendő hatóságok által és megállapítandó módozatok mellett veendő fel (594. §). A leltározással kapcsolatban *hirdetmény* bocsátatik ki, melylyel örökhagyó hitelezői és adósai jelentkezésre és követeléseiknek illetve tartozásaiknak bejelentésére hivatnak fel (595. §). A nyilvános könyvekből és örökhagyó irataiból megállapítható követelések és tartozások hivatalból veendők a leltárba és erről az illető hitelezők és adósok értesítendők (596. §). A hirdetményi határidő lejártával a leltár végkép felállítatik. A költségeket elsősorban a hagyaték, elégtelensége esetében a kérelmező örökös viseli (597. §). A leltározás folyama alatt csupán a szükséges kezelésnek van helye; az örök-

hagyó ügyleteit az örökös csakis hatósági engedélylyel folytathatja és csakis a többi örökösöknek kérelmükre nyújtandó biztosítás mellett; az örökhagyó tartozásai nem érvényesíthetők és be nem hajthatók; pereket sem indítani, sem folytatni nem lehet; elévülés nem veszi kezdetét és a megkezdett elévülés megszakad (598., 599. §§).

A leltár felállítása után egy hónapon belül az örökösök nyilatkozni tartoznak, hogy az örökséget visszautasítják vagy elfogadják-e, és pedig utóbbi esetben feltétlenül avagy a nyilvános leltár jogkedvezményével? A nem nyilatkozó örökös úgy tekintetik, mint aki az örökséget a leltár jogkedvezményével fogadta el (600. §).

A nyilvános leltár joghatálya abban nyilvánul, hogy az örökös az örökséget a leltár értelmében szerzi meg, vagyis csupán a leltárba felvett vagyontárgyak és szenvedőségek mennek át az örökösre és képezik — visszahatólag az öröklés megnyiltának időpontjára — a jogutódlás tárgyát (601. §).

A leltárba felvett hagyatéki tartozásokért tehát az örökös változatlanul továbbra is egész vagyonával és korlátlanul felel (601. § 3.) és így a leltár maga az abba felvett hagyatéki tartozások tekintetében, nem eredményezi a kolátolt felelősséget, hanem csupán módot nyújt az örökösöknek a tájékozódásra és annak megállapítására, vajon ezen leltár értelmében saját vagyonának kockáztatása nélkül, elfogadhatja-e az örökséget, avagy kénytelen-e azt visszautasítani, vagy pedig a felelősség korlátozásának tulajdonképeni eszközét, a hagyaték gondnoki felszámolását is igénybevenni? A felelősséget korlátozó hatása magának a leltárnak csupán két irányban van. Elsősorban, amint már az előrebocsátottakból kitűnik, annyiban, hogy a leltárba fel nem vett hagyatéki tartozások az örökösre egyáltalán át nem mennek, hanem az ilyen, a hirdetmény daczára be nem jelentett követelések egyszerűen megsemmisülnek, illetve, ha valamely hitelező igazolni tudja, hogy követelésének bejelentését saját hibáján kívül mulasztotta el, az örökös ellen csupán az örökségből meglévő gazdagodása erejéig érvényesíthetők (602. §).

Másodszor korlátolt felelősséget eredményez a leltár az abba fel is vett örökhagyói kezességi tartozások tekintetében. Ez a különböztetés kezességi és egyéb tartozások között azon a régi svájci hagyományon alapszik, hogy a kezességi kötelezettség a kezes személyéhez fűződik és halálával véget ér. Ennek a régi jogtételnek tett concessio az a szabály, hogy a leltárba az örökhagyó

kezességi tartozásai külön csoportban veendőek fel és azokért az örökös, minden további nélkül, csupán annyiban felel, amennyiben a leltárba felvett egyéb tartozásoknak teljes kielégítése után, az örökségből még valami megmarad (603. §).

Abban az esetben tehát, ha a nyilvános leltárba felvett rendes tartozások a hagyatéki cselekvőségeket felülhaladják, az örökségnek a leltár jogkedvezményével való elfogadása magában véve még nem védi meg az örököst, hanem vagy visszautasítania kell az örökséget, — mely esetben, mint fentebb láttuk, a hivatalból megejtendő felszámolás eredményeképpen netán mégis mutatkozó felesleget úgyis megkapja (589. §), — vagy pedig mindjárt magának *hivatalos felszámolást* kell kérnie. Ennek ugyanis az a joghatálya, hogy az örökös a hagyatéki tartozásokért egyáltalán nem felel (605. §), hanem a hatóság kinevezett gondnokok által lebonyolítja az örökhagyó ügyleteit, behajtja követeléseit, értékesíti a vagyont, kiegyenlíti a bejelentett tartozásokat és kiszolgáltatja az esetleges felesleget az örökösnek (609. §). Ha a tartozások a cselekvőségeket felülhaladják, a hivatalos felszámolás a csődjog szabályai szerint történik (610. §). A hivatalos felszámolás eszerint a hagyatéki tartozásokért való felelősség korlátozásának tulajdonképeni eszköze. Kérheti azt ennél fogva elsősorban az örökös (605. §). De ugyanez az intézmény egyúttal arra van rendelve, hogy mint a *beneficium separationis* eszköze, a hitelezőknek és pedig úgy az örökhagyó, mint az örökös hitelezőinek védelmére is szolgáljon. Kérhetik azt ennél fogva az örökhagyó hitelezői, az örökség megnyitától számított 3 hónapon belül, ha alapos aggályuk van, hogy követeléseik nem fognak kiegyenlítettetni és ha a kérelem benyújtása után egy hónapon belül az örököstől nem nyernek kielégítést, vagy biztosítást (606. §). És kérhetik az örökös hitelezői is az örökség visszautasítására szabott határidő elmulta után 1 hónapon belül, ha igazolják, hogy az örökös a túlterhelt örökség elfogadásával magát fizetéképtelenné teszi és követeléseiket nem biztosítja (607. §).

—er.

(Befejezése köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

261. A per adatai szerint K. J. I. rendű felperes siketnéma, minthogy pedig a siketnéma által személyesen kiállított okiratra nézve az 1886: VII. t.-cz. 21. §-a értelmében az okirattal való bizonyítás csak közjegyzői okirattal történhetik s ennél fogva a keresethez B) alatt csatolt és magánokirat alakjában kiállított meghatalmazás annak kimutatására, hogy I-ső rendű felperes a keresetet ellenjegyző ügyvédet a jelen per vitelére megbízta volna, nem alkalmas; és minthogy a felhívott törvényszakasz értelmében megkivántató meghatalmazást a keresetet ellenjegyző ügyvéd az elsőbiróságnak jelentése szerint pótlólag sem mutatta be, annak ellenére, hogy erre a kir. Curianak 1906. évi május hó 30-án, 1105/1905. szám alatt kelt rendelvénye folytán az elsőbiróságnak 1906. évi június hó 16-án 8762. sz. alatt kelt s a felperesi ügyvédnél alkalmazásban álló Cz. P. ügyvédjelölt kezébe kézbesített, tehát a prts. 259. §-a értelmében a felperesi ügyvédre nézve is kötelező hatálylyal kézbesítettnek tekintendő, végzésével azzal a figyelmeztetéssel hivatott fel, hogy amennyiben a felhívásnak a kitűzött határidőben meg nem felelne, úgy fog tekintetni, mint akinek a kereset beadására az I-ső rendű felperestől meghatalmazása nincs: nyilvánvaló, hogy a jelen kereset K. J. nevében ennek meghatalmazása nélkül tekintendő beadottnak, miért is mindkét alsóbb bíróság ítéletének az I-ső rendű felperesre vonatkozó és a megelőző eljárásnak őt érintő részét is az 1881: LIX. t.-cz. 39. §-ának k) pontja alapján hivatalból megsemmisíteni kellett. (Curia 1906. szeptember 20. 7689. sz.)

Hagyatéki eljárás.

262. Azok a kereseti állítások, hogy az örökhagyó vagyonából $\frac{1}{8}$ telek ági vagyont képez s hogy az örökhagyó végrendeletének alkotásánál a végrendeleti tanúk együttesen jelen nem voltak — a hagyatéki iratok, s az eredeti végrendelet betekintése nélkül — alperes egyszerű tagadásával megczáfoltnak nem vehetők. Ugyanis ha az örökösödési pert hagyatéki tárgyalás előzte meg, az erre vonatkozó iratok s ha a végrendelet alaki érvényessége is vitássá tétetett, az eredeti végrendelet is a tényállás tisztába hozatala végett hivatalból beszerzendők, mert a hagyatéki iratok tartalmazhatnak olyan adatokat és esetleg kijelentéseket, amelyekből a hagyatéki vagyon vagy valamely részének ági minősége megállapítható; a végrendelet pedig önmagában bizonyítékot nyújthat arra nézve, hogy annak alkotásánál valamely a felperes által hiányzóknak vitatott alaki kellék mellőztetett. (Curia 1906. szeptember 18. 4877/1905. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

263. A folyamodó semminemű olyan törvényes kellékekkel bíró eredeti okiratot nem mutatott be, amely szerint a n—i 8. sz. tjkvben foglalt U. M. telekkönyvi tulajdonos a folyamodót illető szolgálmi jog bekebelezését a telekkönyvi rendtartás 81. §-ának c) pontjához képest megengedte volna; a hagyatékátadó végzés alapján pedig arra való tekintettel, hogy a telekkönyvi tulajdonos személyében időközben változás történt, a telekkönyvi rendtartás 71. §-ában foglalt jogszabálynál fogva az előjegyzés sem engedhető meg és pedig annál kevésbé, mivel épen az id. §-ból folyóan a telekkönyvi hatóság kérvényi ügyben hivatalból vizsgálat tárgyává sem teheteti azt, vajon a telekkönyvi bejegyzéssel biztosítani kívánt kötelezettség az örökös minőségéből folyóan terheli-e azt a későbbi telekkönyvi tulajdonost is, akinek tulajdonjoga a kötelezett fél tulajdonjogát követően kebelezetett be. (Curia 1906. szeptember 20. 8444/1905. sz.)

*

264. Sem a színérváraljai 651. számú tjkv. B. 3. sorszáma alatt látható bejegyzésből, sem az annak alapját képező 6286/1890. tk. számú végzésből nem tűnik ki az, hogy a kitöröltetni kért szolgálmi jog kizárólag személyéhez kötött és a jogosított halálával megszűnő jogot képezne; ennél fogva minthogy a telekkönyvi hatóság nincs hivatva a szóbanforgó szolgálmi jognak, a telekkönyvi bejegyzésből meg nem állapítható jogi természetét és tartamát ez úton vizsgálat alá venni és elbírálni: az elsőbíróság folyamodónak csupán a jogosított halálát igazoló anyakönyvi kivonatra alapított s a jogosított vagy igazolt örökösének szabályszerű törlési engedélyével nem támogatott kérelmét helyesen tagadta meg. (Debreczeni tábla 1906. szeptember 19. 3659. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

265. A csatolt iparigazolvány szerint a folyamodó szállítási díjtöbbletek visszatérítésével foglalkozó ügynöki ipar üzésére kapott igazolványt. A 2/. a. csatolt hatósági bizonyítvány, melyben a folyamodó „Vasuti díjszabási vállalat” tulajdonosának nevezetik, egy 1894. évi 7897. sz. a. nyert iparigazolványról tesz ugyan említést, de a folyamodó ezt az iparigazolványt az 53,278/905. sz. végzésben foglalt felhívásra nem mutatta be és így ennek a folyamodó által vitatott tartalma nem volt figyelembe vehető. Tehát megfelel a becsatolt iratoknak az elsőbírósági végzés ama megállapítása, hogy a folyamodó szállítási díjtöbbletek visszatérítésével foglalkozó ügynöki ipar üzésére kapott iparigazolványt. E foglalkozásnak pedig nem felel meg a cégtagként alkalmazni kívánt „Vasuti díjszabási és közlekedésügyi vállalat” elnevezés, mert az utóbbi elnevezés

alatt a forgalomban a szokásos nyelvhasználat szerint közlekedés-üggyel foglalkozó és a díjtöbbletvisszatérítési ügynökségnél nagyobb szabású üzletet lehet érteni. Eszerint a folyamodó által alkalmazni kívánt toldat nem szolgál az üzlet közelebbi megjelölésére és a közönség megtévesztését okozhatja és így a K. T. 11. §-ának 2. bekezdése értelmében be nem jegyezhető. Alaptalan a felfolyamodásban foglalt ama panasz, hogy az elsőbíróságnak legalább a folyamodó neve bejegyzését kellett volna elrendelnie, mert a folyamodó csak a toldattal kérte a cégbejegyzést és így az elsőbíróság a folyamodó által nem kívánt szöveggel a cég bejegyzését nem rendelhette el. (Budapesti tábla 1906. márczius 7. 148. v. sz.)

*

266. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzését megváltoztatja, az „Első aradi francia pezsgőborgyár A. E.” cégnek bejegyzése végett előterjesztett kérelmet elutasítja s a már foganatosított bejegyzés törlését elrendeli. A kereskedelmi törvény 11. §-a szerint a kereskedő cégét csak személyének vagy üzletének közelebbi megjelölésére szolgáló toldással használhatja, ily értelemű toldásnak azonban sem a jelzőként használt „Első”, sem a „francia” kifejezés nem tekinthető, emellett igazolva nincs, hogy a bejegyeztetni kért cég az üzletkör szempontjából e tekintetben első vagy más cégtől való megkülönböztetés végett szükséges volna, a „francia” toldás pedig nemcsak az üzleti forgalomban való megtévesztésre alkalmas, de a cégvalódiság elvébe is ütközik. (Nagyvárad tábla 1906. június 30. 2093. sz.)

*

267. A kereskedelmi törvény megadja ugyan azt a jogot, hogy cégül csupán a vezetéknev használtsék, mégis abban az esetben, ha férjes vagy özvegy nő férjének vezetéknevét kívánja cégül használni, akkor a cégben melléknevét is, vagy pedig özvegy minőségét legalább jelezni tartozik akként, hogy a cégül használni kívánt név férje nevéől megkülönböztethető legyen; mint-hogy azonban özv. G. Józsefné férjének vezetéknevét minden hozzátétel nélkül kívánja a bejegyeztetni kért „G. és H.” cégben használni és minthogy enélkül az férje nevéől meg nem különböztethető, helyesen utasította el a másodbíróság folyamodókat azzal a kérelmükkel, hogy közkereseti társas cégük G. és H. szöveggel jegyeztessék be a cégjegyzékbe. (Curia 1906. július 23. 865. v. sz.)

*

268. A bejegyeztetni kért közkereseti társaság cége: „T.-i bortermelők szövetsége N. Pál és társai” a benne előforduló „szövetség” szó miatt alkalmat adhat arra a feltevésre, hogy a kereskedelmi társaság szövetkezet s így ez a cég a K. T. 13. §-a utolsó bekezdése értelmében meg nem engedhető; továbbá a bejelentésben a társasági tagok polgári állásának megjelölése hiány-

zik (K. T. 65. §); nem lévén erre alkalmas a bortermelők általános kifejezés, figyelemmel arra is, hogy a társasági tagok közt vannak olyanok, akiknek a bíróság tudomása szerint is más a polgári állása; végül az iparendélyből nem tűnik ki, hogy az engedély névszerint kiknek a részére van adva. Alapos a felfolyamodás arra nézve is, hogy a társaság tagjai beltagokként be nem jegyezhetők, mert a közkereseti társaságnál bel- és kültag megkülönböztetés elő nem fordulhat; és hogy nem helyes a cégjegyzék 5-ik rovatának kitöltésére adott utasítás, mert annak a megjelölése, hogy mely tagok és miként képviselik a társaságot, jegyzik a céget, nem az 5-ik, hanem a 6-ik rovatba tartozik. A kir. törvényszék tehát helytelenül használta végzésében a beltág kifejezést, holott a bejelentésben a beltág kifejezés elő sem fordul, és helytelenül adott utasítást az 5. és 6. rovatok kitöltésére nézve. (Curia 1906. július 2. 779. v. sz.)

*

269. A másodbiróság ítéletének vonatkozó indokait elfogadva, a kir. Curia sem találta megsemmisíthetőnek azt a közgyűlési határozatot, amely szerint az alperes társaság rendes közgyűlése Budapesten vagy Pozsonyban tartandó meg, de mindkét alsóbiróság ítélete a vonatkozó részének megváltoztatásával, a kir. Curia megsemmisítette a közgyűlésnek az alapszabályok 15. §-át olyképen módosító határozatát, hogy a társaság közgyűlése Bécsben is megtartható, mert Magyarországra nézve magánjogi vonatkozásban Bécs külföld lévén s a kereskedelmi törvényben megállapított felügyeleti jog gyakorlása szempontjából meg nem engedhető, hogy Magyarországon főteleppel bíró és mint ilyen, ugyanitt bejegyzett részvénytársaság külföldön tarthasson közgyűlést. (Curia 1906. október 3. 998/1905. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

270. Érvényesnek ismertetett el az örökhagyónak négy tanu együttes jelenlétében tett az az akaratnyilvánítása, hogy az előző napon tett és a községházánál letett írásbeli magánvégrendeletet az egyik tanu tépje szét. A végrendeletnek az örökhagyó megbízása folytán eszközölt beszakítása által a végrendeletnek az 1876: XV. t.-cz. 35. §-ában előírt módon s ekként érvényesen történt visszavonása megállapított. (Curia 1906. szeptember 4. 1117/1905. sz.)

*

271. Aki valamely végrendeletnek reánézve kedvező intézkedését elfogadja és annak alapján jogokat szerez, nem teheti azt, hogy a reá kedvezőtlen intézkedéseket mellőzze, minélfogva felperes most már nem jogosult a végrendeletnek reá kedvezőtlen intézkedéseit a házassági szerződés alapján megtámadni. (Curia 1906. szeptember 20. 3509/1905. sz.)

*

272. A végrendelet 1. pontjában az örökhagyó összes vagyonára általános örökösül a kiskorú alperest jelölte meg, ilyen esetben pedig ennek örökösödési joga kiterjed mindarra, ami az örökhagyó halálakor hagyatékot képez és ezen az a körülmény, mikép a végrendelet bevezető részében felsorolt vagyon között a 9 részvény nincs felemlítve, annál kevésbé változtat, mert a per során nem merült fel adat arra nézve, hogy e 9 részvény a végrendelet alkotásakor már az örökhagyó birtokában volt volna és hogy e 9 részvény felemlítését az örökhagyó abból a célból mellőzte, hogy azokra a törvényes öröklést fentartsa. (Curia 1906. szeptember 12. 4649. sz.)

*

273. Felperes köteles részének megállapításánál teherkép számításba veendő az átruházási szerződés alapján az alperes részéről visszateherkép felszámított 1000 K hitbér is azért, mert a 2/. a. közjegyzői okiratba foglalt házassági szerződés szerint alperes részére az örökhagyó 500 frt hitbért kötelezett, ezt tehát, mint az örökhagyónak fennálló tartozását, melyet az átruházási szerződés szerint az örökhagyó az alperesre átruházott ingatlan értékébe beszámított, jogosan számította fel az alperes visszateherkép. (Szegedi tábla.)

A kir. tábla ítélete az 1000 K hitbér beszámítására vonatkozó részében megváltoztatott s e tekintetben az elsőbiróságnak a beszámítást kizáró ítélete hagyatik helyben. Mert az írott hitbér ajándékozás jogi természetével bírván, a leszármazók köteles részét nem csorbíthatja; különben is jelen esetben alperes hitbérkövetelése az alperesnek ajándékozott vagyon értékében kielégítést nyert, minélfogva az teherkép jogszerűen fel nem számítható. (Curia 1906. szeptember 26. 2678/1905. sz.)

*

274. Helyesen fejtette ki az elsőbiróság, hogy a kereseti ingatlant örökhagyó s alperes mint házastársak a házasság tartama alatt közösen szereztek ugyan, de mert annak vételárába mindketten öröklött vagyonuk egy részét fektették be, az nem tekinthető a házastársak oly közszerzeményének, melyben leszármazók és végrendelet hiányában hitvestársi örökösödésnek volna helye, hanem abból az örökhagyót illetett felerész, mint oly vagyon, mely az általa befektetett öröklött ági vagyont helyettesíti, visszaszáll. (Curia 1906. szeptember 19. 4127/1905. sz.)

*

275. A Curianak 47. sz. p. döntvénye értelmében a szülők részéről tett azon végrendeleti intézkedés, mely szerint a kiskorú gyermekükre hagyott vagyon tekintetében akként rendelkeznek, hogy e vagyon a gyermek kiskorúságában beállható elhalálózása esetében egy megnevezett 3-ik személyre szálljon, a gyermek törvényes osztályrészére (köteles részére) ki nem terjed; következőleg

tehát örökhagyónak az a végrendeleti intézkedése, hogy vagyonáról halála esetére akként rendelkezett, hogy F. fiának kiskorúságában beállható elhalálozása esetében egész vagyona nejére, az alperesre szálljon, a gyermekére ekként hagyott vagyon azon értéke erejéig, mely törvényes osztályrészének megfelel, hatálylyal nem bír. Másrészt a kir. Curianak 43. sz. p. döntvénye szerint a törvényes osztályrészre (köteles részre) jogosultnak a köteles részhez való joga, ha annak érvényesítése előtt meghalt, átszáll az ő örökösire.

A per adatai szerint örökhagyónak közvetlen örökössé kinevezett fia kiskorú S. F. 2 éves korában 1900. augusztus 11-én, tehát oly korban halt el, hogy a köteles részhez való jogát nem is érvényesíthette, amiből nyilvánvaló, hogy ebbeli igénye átszállt az ő örökösire; és minthogy másrészt ítéletileg már jogerejűleg megállapított az, hogy az örökhagyóról kiskorú fiára S. F.-re s ennek elhalálozásával utóörökösödés címén nejére, illetve anyjára, az alperesre szállt hagyatéki vagyonban oly ági vagyon foglal-tatik, amely a felperes közös szülejétől néhai idősb S. J.-nétől szállt S. J. örökhagyóra, mely vagyonban tehát érvényes végrendelet nem léteben az öröklésre felperes mint S. J. örökhagyó testvére lenne hivatva: ennél fogva kétségtelen az is, hogy a kiskorúnak ezen ági vagyon értéke erejéig terjedő — de általa nem érvényesített — köteles részhez való joga a felperesre szállt át. És habár igaz, hogy felperes kereseti kérelmét a köteles rész megítélésére nem irányította, de mivel kereseti kérelmét a végrendeletnek egészben való érvénytelenítésére s ennek folyományaként a törvényes öröklési rend megállapítására, tehát az egész hagyaték megítélésére terjesztette elő, ebbeli kérelmében a hagyaték részleges, tehát az őt megillető köteles résznek való megítélésére irányuló kérelme is befoglaltnak tekintendő: ezen okokból a rendelkező rész szerint ítélni kellett. (Curia 1906. szept. 7. 8009. sz.)

*

276. I. r. alperesnek a c—i ingatlanok fele részeire bekebelezett özvegyi joga ezen $\frac{1}{2}$ részek $\frac{1}{5}$ részeire korlátoztatik s felperesek feljogosítatnak, hogy azt a korlátozást telekkönyvileg is kitüntethessék.

Az 1840:VIII. t.-cz. 16—18. §-ai az özvegyi jogot minden esetre szabályozván, a 18. § azon esetre, ha az örökhagyó apa korábbi házasságból származó gyermekeket is hagy hátra, meghatározza, hogy az özvegyet az ősi javakból és nem az utolsó házasság alatt szerzett vagyonokból özvegyi tartás fejében csak egy gyermekrész illeti. Ebből folyik, hogy az özvegy az utolsó házasság alatt szerzett vagyonokra nézve csak közszerzeményi igényt érvényesíthet, özvegyi jogot azonban nem. Minthogy azonban felperesek keresetükben I. r. alperesnek igényét $\frac{1}{5}$ rész erejéig maguk elismerték, a keresetnek a rendelkező rész terjedelmében helyet kellett adni. Az elvont hasznokra irányuló kereset elutasítása

azért hagyatott helyben, mert az özvegyet özvegyi joga korlátozásáig, a hagyaték hasznai megtérítés kötelezettsége nélkül megilletik. A közösség megszüntetésére vonatkozó kereset elutasítását tárgyzó rendelkezés azért hagyatott helyben, mert a közösség megszüntetésére vonatkozó jog nem gyakorolható, ha ez a haszonélvezetre jogosult személy hátrányára szolgál, már pedig az árverés által I. r. alperes özvegyi joga gyakorlásától eselnék. (Curia 1906. szeptember 11. 3829/1905. sz. a budapesti tábla indokainak helybenhagyásával.)

*

277. A tábla is megállapította, hogy a házassági különélésre alperes vétkes magaviseletével szolgáltatott okot, helyes ennél fogva az elsőbíróságnak az az intézkedése, mely szerint az ingatlanra nézve az alperes özvegyi jogát meg nem ítélte. Az alperes eme vétkessége azonban nem szolgáltat jogszerű alapot arra is, hogy a szerzeményi vagyonban az id. törv. 14. §-a szerint megillető hitvestársi öröklési jogától is megfosztassék, mert a nőnek a törvényes házassági viszonyból folyó eme joga, mint a törvény által részére biztosított öröklési jog sem a törvény rendelkezése, sem a birói gyakorlat szerint nincs függővé téve attól, hogy a nő életközösségben élt-e férjével vagy nem, ebből folyóan, minthogy a ház, miként ez nem vitás, az örökhagyónak szerzeményi vagyona és így abban a felpereseket, mint oldalrokonokat, az alperest megelőző öröklési jog meg nem illeti, az elsőbíróság ítélete idevonatkozó részének megváltoztatásával, a felpereseket erre az ingatlanra irányuló keresetükkel elutasítani kellett. (Szegedi tábla. Curia 1906. szeptember 18-án 2729. sz. a hagyja.)

*

278. Az érvényes házassági frigyen alapuló hitvestársi öröklésre való igény csak akkor enyészik el, ha a házasság jogerejűleg felbontott és így abban az esetben, ha a házastársak tényleg különválva éltek, de házasságuk bíróilag fel nem bontott, sem érvénytelennek nem nyilvánított, a hitvestársi öröklésnek helye van és sem az állandó különélés, sem az életben maradt házastársnak vétkessége a hitvestársi öröklést meg nem szünteti. Ennél fogva magában véve az a tény, hogy felperes férjét 38 év előtt minden jogos indok nélkül elhagyta és rövid idő múlva B. A.-lal összeállva, vele még jelenleg is ágyassági viszonyt folytat, nem szolgálhat alapul a hitvestársi öröklés megállapítása iránti kereset elutasítására. Ellenben birói gyakorlatunk értelmében a vétkes nő férjétől tartást nem követelhet, aminek jogi folyománya, hogy az ilyen nő férjének hagyatékára özvegyi jogon sem bír igényvel. (Curia 1906. szeptember 12. 4750/1905. sz.)

*

279. Miután az özvegyi haszonélvezeti jog természetéből és rendeltetéséből következik, hogy fennállásának és fentartásának

ugyanazok a feltételei, amelyekhez annak a megszerzése kötve van és miután a férj elhalálása idejében folytatott ágyassági viszony az özvegyi haszonélvezeti jognak a megszerzését kizárná: ebből az következik, hogy az az özvegy, aki a férje halála után ágyassági viszonyba lép, a férje hagyatékára az özvegyi jogát elveszti. (Szegeci tábla.)

Törvényeink értelmében az életben levő özvegy nő, más kötelező megállapodás hiányában, özvegyi jogát csak újbóli férjhezmenetel esetén veszti el és így egymagában az a tény, hogy alperes férjének a halála után idegen férfival házasságon kívüli viszonyba lépett, nem szolgálhat törvényes jogalapul arra nézve, hogy alperes az őt törvényesen megillető özvegyi jogától megfosztassék. (Curia 1906. szeptember 12. 6218/1905 sz. a szabadkai tszék indokainak hagyásával.)

*

280. Helyesen mellőzte a másodbiróság úgy a köteles rész mennyiségének megállapítása, mint az I. rendű felperes köteles részébe való beszámítása körül azokat az értékeket, amelyeket az örökhagyó az I. rendű felperesnek a katonáskodásnak, joggyakornokságának és aljegyzőségének időtartama alatt juttatott; mert ezek nem önállósítás, hanem részint létfenntartás és kiképzetés, részint felsegélés természetével bírnak és mint ilyenek a köteles részbe beszámítás tárgyát rendszerint nem képezik, a jelen esetben s a fenforgó körülmények közt annál kevésbé, mert az ellenkezőnek kikötését I. rendű alperes nem is állította. (Curia 1906. szeptember 6. 3106. sz.)

*

281. Az állandó birói gyakorlat szerint az örökhagyónak leszármazók és végrendelet nélkül történt elhalálása esetében az ági vagyon a törzsek szerint legközelebbi ági örökösökre száll vissza és pedig ha az ági vagyon a hagyatékban természetben megvan, ebben az állapotában, ellenben ha az ági vagyont az örökhagyó elidegenítette, azt a vagyont az elidegenítés idejében volt értéke pótolja. Ebből a jogszabályból okszerűen következik, hogy örökhagyónak anyja által elidegenített szőlő és földek, valamint az örökhagyó által eladott föld, mint a hagyatékban természetben már meg nem levő ági ingatlan vagyonok helyett ezeknek eladási árát jogosultak a biróilag elismert anyai oldalági örökösök igényelni azért, mert a most körülírt ági ingatlanokat a hagyatékban ez az érték pótolja s illetve helyettesíti. (Curia 1906. október 5. 4532. sz.)

*

282. A kir. Curia a másodbiróság ítéletét megváltoztatja, alperest viszonzkeresetével abból az okból, hogy a viszonzkereset érvényesíthetőségének az 1881. évi LIX. t.-cz. 8. §-ában meghatározott feltételei fenn nem forognak, elutasíthatónak nem találja. Örökösödési perben az örökösökre vonatkozóan per tárgyává

tett minden kérdés tisztázandó és megoldandó lévén, a hagyaték állagát érintő vitás kérdések alakszerű viszonzkereset nélkül is elbírálandók, amiből önként következik, hogy az ilyen vitás kérdés tisztázása és megoldása az örökösödési per keretéből ki nem rekeszhető azon az alapon, hogy a viszonzkereset útján érvényesíteni kívánt igényre nézve, a viszonzkereset érvényesíthetőségének törvényes előfeltételei fenn nem forognak. Felperesek néh. ifj. K. M. hagyatékából kifolyóan, mint oldalági örökösök az alperesként perbe vont özvegy ellen ingatlan tulajdona iránti keresettel törvényes örökségüket érvényesítik, alperes özvegynek hozománya kiadása iránt támasztott viszonzkeresete pedig a hagyaték állagát érintő kérdését, így ez a fentebb előadottak szerint ebben az örökösödési perben tisztázandó és megoldandó kérdést képezvén, a rendelkező rész értelmében kellett határozni. (Curia 1906. szeptember 19. 5151/1905. sz.)

*

283. A kir. igazságügyminiszternek és a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1904. T. 107/15. szám alatt kibocsátott és 1904. évi szeptember hó 1-én hatályba lépett rendelete, amelylyel az alsóbbrendű, vagyis a kolonicsi egyezmény hatálya alá nem eső latin, görög és örmény vallású egyházi személyek hagyatéki ügyeire nézve az eljárás az 1894. évi XVI. t.-cz. 127. §-ában nyert felhatalmazás alapján az érvényben fennálló anyagi jogszabályok épségben tartásával szabályoztatott, a fenforgó és már 1901. évi január hó 8-án megnyílt hagyatéki ügyből folyó vitás kérdés megoldásánál csak annyiban jöhet figyelembe, amennyiben ez a rendelet a fennálló anyagi jogszabályokat szabályozó királyi és helytartótanácsi rendeleteket egyenként idézi. Az tény, hogy ezekben a rendeletekben nincsen az a kérdés szabályozva, hogy a végrendelet nélkül elhalt alsóbbrendű róm. kath. papok hagyatéki javainak mely részei esnek a hármass felosztás alá; de másrészt az egyházi személyek legnagyobb körére és így különösen a végrendelet nélkül elhalt alsóbbrendű róm. kath. papokra nézve kétségtelen, hogy ezen minőségük nem semmisíti meg az attól független szerzés és vagyoni jogi érvényesülés lehetőségét és épen azért azokban az esetekben, melyekben az egyházi személynek ezen minősége s állása nem zárja ki a külön vagyoni jogi személyiség létét, önállóságát és érvényesíthetőségét, — az ily egyházi személynek ezen külön tekintetbe vehető személyisége utáni örökösödés szintén a közönséges örökjogi szabályok alá esik. Ebből az alapgondolatból indulva ki, birói gyakorlatunk abban állapodott meg, hogy azoknál az egyházi személyeknél, akiknél a most kiemelt vagyoni jogi személyiség önállósága érintetlen marad, csak azon vagyon képezi a külön örökjogi szabályozás tárgyát, amelyet az ily egyházi személyek az egyházi javadalom jövedelméből vagy ily egyházi állásra való tekintettel más egyházi forrásból szereznek, aminek természetes következménye, hogy ezen külön szabályozás köréből kiesnek mindazok

az egyházi személyek, akik nem bírnak egyházi javadalommal, egyházi forrásból eredő jövedelemmel.

Ezekből következik, hogy a végintézkedés nélkül elhalt alsóbbrendű kath. papok hagyatéki vagyonának csak szerzeménye esik a hármass felosztás alá, amelyet az egyházi javadalom jövedelméből vagy ily egyházi állásra való tekintettel más egyházi forrásból szereztek, amint ezt az elvet a kir. Curia a 7203/901. sz. a. hozott ítéletében is kimondotta. (Curia 1906. szeptember 12. 6617. sz.)

*

284. Annál a jogszabálynál fogva, hogy az örökös az örökös tartozásáért csak a reaszállott örökség erejéig felelős, az örökösnek perlése esetében a felelőssége mérvének megállapítása céljából már a perben hozandó tisztába, melyek azok a hagyatéki vagyonok, amelyek értéke erejéig az örökös marasztalható.

A birói ítélettel való köteleztetésnek oly módozata tehát, hogy az örökös a végrehajtás során kimutatható vagyon erejéig is legyen marasztalható, helyt nem foghat és mivel az ítéletnek magában kell foglalnia a végrehajtás előfeltételeit, az erre vonatkozó vitás kérdés nem hagyható fenn a végrehajtási eljárásra.

Mint hogy felperes felebbezésében beismeri, hogy S. M. örökös után hagyatékot ez idő szerint kimutatni nem tud, az az érvelése pedig, hogy a végrehajtási eljárás folyamán megtartandó jegyzőkönyvi tárgyaláson fogja kimutatni azt, hogy az alperesekre mégis csak szállott valamelyes hagyaték, a fentebb kifejtettek szerint meg nem engedhető, helyesen járt el a másodbiróság, midőn felperest keresetével egészben elutasította. (Curia 1906. szeptember 12. 347. v. sz.)

*

285. A felperesek által a kérdéses sírkő felállításáért követelt 400 kor. tekintetében a másodbiróság ítéleti rendelkezése azért volt helyben hagyandó, mert ha felperesek a sírkövet fel is állították volna, amennyiben kétségtelen, hogy ez csakis egyoldalú intézkedésük folytán, így tehát az alperes beleegyezése nélkül történt, az ezzel felmerült költségnek, mint különben is a hagyatéki terhek sorába nem tartozó s ekként ezen egyedül mérvadó szempontból felesleges kiadásnak megtérítésére az alperes jogszerűen nem kötelezhető. (Curia 1906. augusztus 28. 3875. sz.)

*

286. Ha az anyától maradt vagyon annak két gyermekére szállott, kiknek egyike törvénytelen szarmazású volt, úgy ez utóbbinak leszármazók nélküli elhalálozása esetén hitvestársa csak az ezen vagyon értékét meghaladó vagyonban örökösödhetik, mert a vagyon eredetének jogi természetére nézve az a körülmény, hogy az örökös nem törvényes leszármazója anyjának, hogy utána eszerint törvényes leszármazó létében törvényes öröklési joggal nem bírt, nincs befolyással. (Curia 1906. szeptember 12. 6283/1905. sz.)

*

287. A tanuk azon vallomásából, hogy a p—i és t—i ingatlanok felperes férje előtt ennek édes apját id. N. I.-t illették, aki után 3 gyermek maradt: I. J. és Ö., kik közül I. (a felperes néhai férje) a J. és Ö. örökségét pénzzel megváltotta akkor, mikor a felperes már felesége volt; a törvényszék megállapítja, hogy ezen ingatlanok csak egyharmad részben képezték felperes néhai férjének N. I.-nek öröklött vagyonát, míg kétharmad részük, minthogy azt felperes férje már a felperessel való házassági együttélés idejében 2 testvérétől ellenérték fejében szerezte meg, közszerzeményt képez. Minthogy pedig jogszabály, hogy a közszerzemény a házastársaknak közös tulajdona s a házasság megszűnte után a férj nevére keblezett vagyonra a nő közszerzői jogát érvényesíteni jogosítva van, azért a kereset idevonatkozó részének helyt adni s a rendelkezőrész értelmében felperes részére megítélni kellett. (Curia 1906. szeptember 11. 6346/1905. sz.)

*

288. A kir. tábla helyesen állapította meg azt, hogy arra a kártalanítási összegre, amely a kisajátított 334 □-öl terület után megállapított, úgy a felpereseknek, mint bekebelezett felépítményi tulajdonosok és örökhaszonbérlőknek, valamint az alperes mint telektulajdonosok kártérítési igénye egyaránt kiterjed. Azt pedig, hogy ez a kártalanítási összeg a felperes és alperest egyenlő arányban illeti meg, helyesen állapította meg a másodbiróság azért, mert megosztott tulajdon esetén, mint aminőről a jelenben is szó van, a rendkívüli bevételek (a talált kincs stb.) a dolog természetéből kiinduló általános magánjogi elvek szerint a fő és haszonvevő tulajdonosokat egyenlő részekben illetik. Ez a részesedési kulcs tehát a megosztott tulajdon tárgyának vagy ennek egy részének kisajátítása esetén járó közös kártalanítási összeg megosztására nézve szintén irányadó. És ez adott esetben a felperes haszontulajdonosok javára ettől a megosztási aránytól való eltérés annál kevésbé mutatkozik indokoltnak, mivel nincs eltérés felek közt aziránt, hogy a kisajátított területrészen felépítmény vagy valamely egyéb beruházás, mely a felperes javára külön számításba volna veendő, nem volt. Ennélfogva a másodbiróság ítéletét az itt felhozott s a benne foglalt egyéb indokok alapján helyben hagyni kellett. (Curia 1906. szeptember 4. 2149. sz.)

*

289. Tekintettel az 1876. évi XXVII. t.-cz. 1. §-a 2. bekezdésének rendelkezésére, mely szerint nem teljes korúak szenvedő váltóképeséggel csak az esetben bírnak, ha önállóan ipart űznek az 1877. évi XX. t.-cz. 5. §-ának csak az az értelem tulajdonítható, hogy a 18 éves életkorukat meghaladott kiskorúak nem attól az időponttól kezdve tekintendők teljeskorúaknak, midőn nekik az önálló ipar folytatásához a gyámhatóság a beleegyezését adta,

hanem akkor, midőn az önálló ipart tényleg gyakorolják. (Curia 1906. október 2. 772/v. 1905. sz.)

*

290. Az alperes előadásából is kitűnik, hogy azt a 2000 K-át, melynek visszatérítésére a kereset irányul, a felperesnőnek édesapja az eljegyzés napján fennálló adósságainak kifizetése végett, tehát arra való tekintettel adta át az alperesnek, hogy a peresfelek közt házasság létesüljön. A 2000 K-nak ilykép az alperes kezéhez juttatása hozományadásnak lévén tekintendő, arra való figyelemmel, hogy a hozomány állagának a tulajdonjoga, ha a hozományt adományozó harmadik személy azt a maga részére fenn nem tartotta, a nőre száll át, s alperes nem is itt vitatta azt, hogy a jelzett körülmények között kezére jutott 2000 K-nak visszakövetelési jogát a felperesnő édesapja magának fentartotta volna; kétségtelen, hogy felperes jogosult a szóbanforgó 2000 K-nak, mint hozományának visszakövetelésére azon az alapon, hogy a peresfelek közt létesült házasság jogerős ítélettel már felbontatott. Ezért a kir. tábla ítéletét az itt felhozott és az abban az elsőbíró ítéletéből elfogadott indokokból helyben kellett hagyni. (Curia 1906. szeptember 14. 2166/1905. sz.)

*

291. Felperes a Gácsországban, Wysoka községben született és ezen községből több mint 30 évvel ezelőtt ismeretlen helyre kivándorolt R. N. alperest, az 1868. évi LIV. t.-cz. 523. §-ának b) pontja alapján kérte holtta nyilvánítani. Minthogy azonban alperes születési helyét tekintve nem magyar honos, az pedig nincsen kimutatva, hogy a magyar honosságot megnyerte volna, sőt arra sincs semmi adat, hogy alperes Magyarországon bármikor is rendes lakással bírt volna: ily körülmények közt reánézve, tekintet nélkül arra, vajjon javára magyar bíróságnál letételeg kezeltek-e ingó vagyon vagy sem, a holttanvilvánítás kérdésében a magyar bíróság hatáskörrel nem bír; minélfogva mindkét alsó-bíróság ítéletének megváltoztatásával felperest keresetével el kellett utasítani. (Curia 1906. szeptember 18. 5751. sz.)

*

292. A tulajdonjognak a vételár lefizetéséig való fentartással létrejött vételnél a vevő nem szerzi meg a tulajdont a birtokba vétellel, hanem csak a vételár lefizetésével, minélfogva a vevő a vételár lefizetéséig arról mint tulajdonáról rendelkezni nem jogosult; mégis téves az alsó-bíróságoknak az az álláspontja, hogy az ilyen fentartással létrejött szerződés minden harmadik személylyel szemben feltétlenül, ennek jó- vagy rosszhiszeműségére való tekintet nélkül hatályos, mert a jóhiszemű harmadik személy, ki az ilyen ingóságot jogos úton és jóhiszeműen szerezte meg, ennek vételárát kifizette és birtokba vette, egyedül a tulajdonjognak az

elődjével való fentartása címén nem kötelezhető a megvett ingóság kiadására. (Curia 1906. szeptember 7. 1938/1905. sz.)

*

293. A végrehajtottnak személyesen kötelezett adósaként jelentkező végrehajtást szenvedettnek árverelőként és árverési vevőként szereplését az 1881: LX. t.-cz. 169. §-ának tiltó rendelkezése egyenesen kizárja, ennélfogva az árverési jogcselekménynek az a része, amely szerint a végrehajtást szenvedett árverési vevőnek elfogadtatott, önmagában érvénytelen, az ennek folytán jogerőre nem emelkedhetik és ez okból ily törvénybe ütköző árverési cselekmény a végrehajtási eljárás folyamán hivatalból észlelendő semmiségi okot képez. (Curia 1906. szeptember 7. 6325. sz.)

*

294. Az illeték kirovásánál lényeges azon körülmények megállapítása iránt, hogy valamely dolog ingó-e vagy ingatlan: a polgári bíróság előtt kereset nem indítható. (Curia 1906. szeptember 11. 7983. sz.)

*

295. A váltóügylet természetéből következik, hogy a váltóügylet csak a váltó lejárat napján bonyolítható le rendesen, s a váltóhitelező a váltó lejárat előtt fizetés elfogadására nem kényszeríthető. (Curia 1906. szeptember 5. 763/1905. v. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

296. Ügyfélnek az ingatlanok értéke ellen emelt kifogását figyelembe venni nem lehetett, mert az 1887: XLV. törvény cikk 3. §-a értelmében a leltári érték az irányadó, mely ha a hagyaték-tárgyalás folyamán az örökösödési eljárásról szóló törvénynek megfelelően ki nem igazított, utólag és pusztán illetékleszállításra irányuló célzattól sikerrel nem kifogásolható. Ügyfélnek másik kifogása az, hogy az örökölt ingatlan még örökös életében, özv. T. Károlyné haszonélvezeti jogával terhelve volt, a haszonélvezeti jog most is fennáll, ő az ingatlant ezzel a teherrel örökölte és ennek dacára az illeték a haszonélvezeti jogra való tekintet nélkül iratott elő. A királyi pénzügyigazgatóság elismeri ugyan azt, hogy a hagyatéki ingatlanok haszonélvezeti joggal vannak terhelve, de elutasítja panaszos kérelmét azért, mert az illeték-szabályok 85. §-ának bevezető sorait annak 3-ik pontjával egybevetve kitűnik, hogy a 85. § rendelkezései csak akkor alkalmazhatók, amikor a tulajdonjog és haszonélvezeti jog egyidőben szereztetik meg, de nem alkalmazható erre az esetre, amikor a haszonélvező jogát még T. Károly halálával, panaszos a tulajdonjogát pedig csak most, T. Dezső halálával szerezte meg, akitől haszon-

élvezeti jogot senki sem örökölt. Ez az érvelés azonban téves. Igaz ugyan, hogy az illetékszabályoknak az az eredeti szövege, mely a 117. és 118. §-okban volt felvéve és amely szöveg az 1868: XXIII. törvénycikk által ideiglenesen, az 1875: XXV. törvénycikk 1. §-a által pedig véglegesen törvény erejére emeltetett, az illetéki szabályoknak újabb összeállításában a 85. § 3. pontja alatt felvett rendelkezés nem foglaltatott s így az törvény erejével nem is bír; igaz tehát az is, hogy az illetékszabályoknak régi 117. és 118. §-a, illetőleg az újabb összeállítás 85. §-a csakis azokat az eseteket szabályozza, amikor ugyanazon örökhagyó után az egyik örökös a pusztá tulajdonjogot, a másik pedig a haszonélvezeti jogot öröklí: mégis mindez nem indok arra, hogy a már örökhagyó életében létezett és halála után is fennmaradt haszonélvezet tekinteten kívül maradjon, már csak azért sem, mert panaszos, az itt szóbanforgó hagyaték örököse ép úgy haszonélvezettel terheltén örökölte, természetesen tehát, hogy az örökösödési illeték tőle nagyobb érték után nem követelhető, mint amely érték után az örökösödési illeték panaszos jogelődje ellen is követelhető volt. A dolog lényege ugyanis abban áll, hogy az első örökösödésnél az ingatlanok a maguk teljességében tartoztak a hagyatékhoz, míg az itt szóbanforgó örökösödésnél a hagyatékhoz már nem a teljes értékű ingatlanok, hanem a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlanok tartoznak, az örökség tehát kisebb, mint az előző hagyatéknál, s minthogy épen a haszonélvezetnek értékével kisebb, nem is lehet kétséges, hogy a haszonélvezeti jogot az utóbbi hagyaték után előírható illetéknél is figyelembe kell venni, nem ugyan az illetékszabályok régi 117. és 118. §-a alapján, hanem mint hagyatéki terhet, mert amíg az előző hagyatéknál a haszonélvezeti jog csak az örökhagyó halála után jött létre s így annál az esetnél a 85. § szabályai voltak alkalmazhatók, addig az itt szóbanforgó második hagyatéknál a haszonélvezeti jog a második örökhagyót már életében terhelte, az tehát az illetékszabásnál másnak, mint hagyatéki tehernek nem is tekinthető. A haszonélvezetnek ez a hagyatéki teherként szereplő jellege egyúttal megokolja azt az illetékszabályok rendelkezéseivel ellentétben állónak látszó körülményt is, hogy míg a kincstár az első hagyatéknál az örökösödési teljes illetéket megkapja, felét a tulajdont öröklőtől, felét a haszonélvezőtől, addig a második hagyatéknál az ingatlan értékének egyik felétől járó örökösödési illetéktől esik. A haszonélvezetnek ez a teher jellege azonban egyúttal azt is eredményezi, hogy annak értéke a terhek közé számíttatván, az illetéki díjjegyzék 95. tétel B) pontjának 3. jegyzete értelmében oldalági örökösödésről lévén szó, 4·3 százalékos ingatlanátháramlási illeték alá vonandó. Ezek szerint a haszonélvezetnek 6489 korona 50 fillér értékét a 946 korona más teherrel együtt az ingatlan 12979 korona értékéből levonván, tiszta hagyatékként 5543 korona 50 fillér marad, miért is a panaszosnak részben helyet adni és panaszost 5540 korona után 5⁰/₀-al

277 korona, 5540 korona után 1·9⁰/₀-al, 105 korona 26 fillér, 7440 korona után 4·3⁰/₀-al, 319 korona 92 fillér, összesen 702 kor. 18 fillér megfizetésére kötelezve, a többletnek törlését elrendelni kellett. (707/1906. P. sz.)

*

297. Ügyfélnek kifogása az, hogy a b.-i 9749. sz. tjkvben felvett ingatlan értéke után az örökösödési illetéken kívül 1·5⁰/₀-os illeték is előíratott, holott ez az ingatlan az „első b.-i gözmalom R. Márton“ közkereseti társascséget illette, annak képezte azelőtt és most is annak képezi telekkönyvi tulajdonát és így ő atyjától, mint a közkereseti társaság egyik beltágjától, az ingatlanrészt nem természetben, hanem csak a czégnél levő értéket örökölte. Ennek a kérdésnek eldöntésénél azonban nem irányadó a kereskedelmi törvény és így az 1·5⁰/₀-os illeték jogossága sem annak a különben a kereskedelmi jog szempontjából is vitás kérdésnek eldöntésétől függ, hogy a közkereseti társaság jogi személynek felel-e meg s hogy ennek folytán a halálozás következtében az ingatlan tulajdonában állott-e be változás vagy nem? Nem irányadók pedig a kereskedelmi törvény rendelkezései azért, mert maguk az illetékszabályok positiv rendelkezést tartalmaznak arra nézve, hogy az illeték szempontjából a kereskedelmi társaságok is egyszerű vagyonszösségnek minősülnek. Ugyanis az illetéki díjjegyzék 65. tétele „közössége a tulajdonnak“ vezérszó alatt utal a társaságoknak keletkezésére és felbontására, jeléül annak, hogy a társaságok, tehát a közkereseti társaságok is, keletkezésük és megszűnésük esetén illeték szempontjából vagyonszösségnek tekintendők, nincsen tehát semmi elfogadható indok arra, hogy a fennállásuk alatt felmerülő jogviszonyaik tekintetében más illetéki szabályok alá legyenek vonhatók, mint amelyek alá a vagyonszösségek is esnek. Megerősíti ezt az értelmezést a 65. tételnek a 30. díjtétellel való kapcsolata. Ugyanis az idézett 65. tételnek rendelkezése szerint a társaságoknak és a vagyonszösségnek megszüntetése esetén az illetéki díjjegyzék 30. tételének rendelkezései az irányadók, a 30. tétel szerint pedig csak a visszterhes vagy ingyenes többátvétel esik illeték alá, amiből következik, hogy illeték szempontjából a vagyonszösségben lévők, tehát a közkereseti társaság tagjai is olyanoknak tekintetnek, mint akik a közös vagyon megfelelő hányadának és nem bizonyos értéknek a tulajdonosai. Ezek szerint az itt szóbanforgó esetben is illetékszabály szempontjából az örökhagyó a szóbanforgó ingatlan rész tulajdonosa volt, panaszos tehát tőle nem a fennmaradt czégnél levő értéket, hanem valóságos ingatlanjuttalékot örökölt, mely után ehhez képest nem csak 1⁰/₀-os, hanem külön 1·5⁰/₀-os illetéket is tartozik fizetni. A kérdésnek ilykép történt eldöntésénél nem lehetett figyelembe venni azt, hogy a telekkönyvben sem örökhagyó tulajdona bejegyezve nem volt, sem panaszos tulajdonjoga bejegyezve nem lett,

mert a telekkönyvi bejegyzés ténye vagy hiánya sem a jogügyleti, sem az örökösödési ingatlan vagyonátháramlási illetékre befolyással nincsen. (367/1906. P. sz.)

*

298. A beszerzett végrehajtási iratok tanúsága szerint a budapesti V. kerületi királyi járásbírósnak 1899/V. 149. számú végzését a budapesti királyi ítélőtábla a kifogások feletti határozat ellen beadott felfolyamodás folytán megváltoztatta, a végrehajtási kérelmet elutasította s az annak alapján már foganatosított végrehajtási intézkedéseket, tehát a végrehajtási zálogjognak bejegyzését is hatályon kívül helyezte, s a másodfokú végzést a magyar királyi Curia helybenhagyta. Az 1884: LX. törvényzcikk és a telekkönyvi rendtartás 60. §-a 2-ik bekezdése szerint a végrehajtási zálogjognak bejegyzését a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróság rendeli el, s annak rendelkezése, ha telekkönyvi akadályok nincsenek, foganatosítandó. Az illetéki díjjegyzék 16. tételéhez tartozó 1. jegyzet nem tesz különbséget a telekkönyvi hatóság és más perenkívüli vagy a peres ügyben eljáró bíró rendelkezése folytán foganatosított zálogjogi bejegyzések között és tekintettel arra, hogy a visszatérítésnek más indoka nem lehet, mint az, hogy aki a zálogjognak a bejegyzésig visszaható törlése folytán semminemű dologbani jogot nem szerzett, az ily jognak szerzésétől járó illetéket fizetni nem tartozhatik, ily megkülönböztetésre a törvényhozónak oka sem lehetett; mert minden esetben a bejegyzést elrendelő végzés megváltoztatásának a jogerőre emelkedés előtt foganatosított bejegyzés eredeti hatálytalansága a következménye. Ennélfogva az idézett rendelkezés alapján az illeték visszatérítésének akkor is helye van, ha a végrehajtást s ezzel a végrehajtási zálogjognak a bejegyzését elrendelő végzés ellen érvényesített felfolyamodással egy tekintet alá eső jogorvoslat folytán töröltetett a zálogjog. (4704/1906. P. sz.)

*

299. Kereskedőknek saját pereikhez csatolt számlái csak mellékleti bélyeg alá esnek. (6185/1906. P. sz.)

*

300. Az ügyvéd által megbízója részére kiállított oly okirat, melyben elismeri, hogy megbízójától bizonyos értékű váltót behajtás végett és bizonyos összeget a megbízóját terhelő illeték fizetése céljából átvett, az Ill. díjj. 84. t. A) pontja és 101. t. e) pontja értelmében bélyegmentes. (5377/1906. P. sz.)

*

301. A nyilvános számadásra nem kötelezett vállalatok és társaságok a tisztviselőire kivetett IV. oszt. kereseti adók fizetésére sem egyetemlegesség címén, sem pedig szavatosság útján nem kötelezhetők. (17158/1905. P. sz.)

*

302. Ha meghatározott időre alakult részvénytársaság a lejárt társasági szerződést meghosszabbítja, ezen tény ügyletújítást képez és az illetékszabályok 51. §-a értelmében az ill. díjj. 89. tétel 1. pontjában megállapított illeték újból lerovandó még abban az esetben is, ha a részvénytársaság újjá nem alakult, ha cégjegyzését meg nem újította és ha új részvények nem is bocsájtattak ki. (2768/1906. P. sz.)

*

303. Házbéradó kivetésénél a tényleg bérbeadott lakrész után bevallott bérjövedelem becslés útján fel nem emelhető. (3192/1906. P. sz.)

Közlemények.

Örökbefogadási joggyakorlatunk, melynek kizárólagos forrása tudvalevőleg a magyar kir. igazságügyiministerium, legutóbb egy új szabálytal gazdagodott, melyre a kir. közjegyzőknek, mint az örökbefogadási szerződések rendszerinti szerkesztőinek figyelmét idejekorán felhívni szükségesnek tartjuk. Kizárólag azon esetekről van ugyan szó, midőn magyar állampolgár osztrák honost fogad örökbe, de köztudomású, hogy épen ezen esetek a leggyakoribbak, amennyiben az örökbefogadási szerződés az osztrákok által, mint a magyar állampolgárság megszerzésének legkönnyebben és leggyorsabban célhoz vezető eszköze igen szívesen és gyakran vétetik igénybe. Az osztr. polg. tkv. 182. §-a szerint ugyanis az örökbefogadott elnyeri az örökbefogadó családi nevét, de egyúttal megtartja saját családi nevét is. Az osztrák cs. kir. legfőbb bíróság egy még 1905. évben hozott teljes ülési határozatában kimondotta, hogy az osztr. polg. tkv. ezen szakasza kényszerítő szabályt tartalmaz, melytől eltérésnek helye nincs, sőt amely még a viselendő kettős névnek a sorrendjét is kötelezőleg szabja meg olyképen, hogy elől viselendő az örökbefogadott születési családneve s azután következik az örökbefogadó családi neve. Az igazságügyiministerium ugyan külföldi örökbefogadását tartalmazó szerződések jóváhagyásánál azt az elvet követi, hogy a külföldi hazájának joga csak az örökbefogadott szenvedő örökbefogadási képessége (kor, cselekvőképesség, szülői beleegyezés) tekintetében alkalmazandó, míg egyéb tekintetben a magyar joggyakorlat irányadó. Ámde az örökbefogadás érinti az örökbefogadott

személyi állapotát és ez okból, de közérdekből is szükséges, hogy az örökbefogadott születési anyakönyvében feljegyzést nyerjen. Ezt a feljegyzést azonban az illetékes osztrák hatóságok az említett döntvény meghozatala óta csupán akkor eszközlik, ha a szerződésnek a névviselésre vonatkozó része az osztr. polg. tkv. 182. §-a rendelkezéseinek szigorúan megfelel és erre való tekintettel azon esetekben, mikor kiskorú osztrák honos örökbefogadásáról van szó, a szerződést az osztrák bíróságok szintén csakis ezen feltétel mellett látják el gyámhatósági jóváhagyással. Mindez tehát arra indította az igazságügyministeriumot, amint arról felmerült konkrét esetek alkalmából is értesültünk, hogy az osztrák állampolgárok örökbefogadására vonatkozó szerződéseket csak akkor hagyja jóvá, ha a szerződés szerint az örökbefogadott saját születési és az örökbefogadó családi nevét fogja viselni és pedig ezen sorrendben.

*

Törvénytervezetek a váltóóvás reformjáról. A német birodalmi igazságügyi kormány által közétett, már múlt számunkban ismertetett ideiglenes törvényjavaslat a váltóóvás reformjáról a következő intézkedéseket tartalmazza.

1. §.

I. Ha a (saját) váltó az intézvényezett (kibocsátó) lakhelyén, egy tőle különböző személy által fizetendő, a váltót ezen utóbbi személynek kell fizetés végett bemutatni és az óvást ellene felvenni.

A (saját) váltói kerészetnek az elfogadóval (kibocsátóval) szemben való fentartásához, sem a lejáratkor való bemutatás, sem óvás felvétele egyáltalán nem szükséges.

II. Az óvás felvétele közjegyző, vagy bírósági hivatalnok, vagy postahivatalnok által történhetik.

III. Az óvásnak tartalmaznia kell:

1. nevét vagy cégét azon személyeknek, akik részére vagy akik ellen az óvás felvételik;

2. megemlítését annak, hogy az óvatolt személyhez intézett felszólítás eredménytelen maradt, avagy ezen személy feltalálható, avagy üzlethelyisége vagy lakása kipuhatolható nem volt;

3. megjelölését a helynek, évnek, hónapnak és napnak, melyen a felszólítás megtörtént vagy siker nélkül megkíséreltetett;

4. névbecsülési elfogadás vagy fizetés esetében megemlítését annak, hogy ki által, kiért és mily módon lett ajánlva és teljesítve. Az óvást az óvatoló személynek alá kell írnia és hivatalos pecsétjével ellátnia.

IV. A fizetés hiánya miatti óvást a váltón vagy azzal összefüggő toldaton és pedig közvetlenül az utolsó forgatmány alatt kell felvenni. Amennyiben utóbbi nem volna lehetséges, az utolsó érvényben levő

forgatmányt az óvásban meg kell jelölni. Ha az óvás toldaton vétetett fel, az összekötő helyen a hivatalos pecsétet kell alkalmazni. Ha az óvás nem a váltón vagy toldatán vétetett fel, magában kell foglalnia a váltónak vagy a másolatnak és minden rajta lévő hátiratnak s megjegyzésnek hű mását.

V. A váltófizetés az óvatoló közeg kezéhez történhetik.

VI. Iráshibák, kihagyások és az óvási okirat egyéb hiányai az óvás kiszolgáltatásáig az óvatoló közeg által aláírásának alkalmazása mellett helyesbíthetők.

VII. Az óvásokról hitelesített másolatokat kell visszatartani és sorrendben megőrizni. Ha az óvás nem tartalmazza egyúttal a váltónak mását, jegyzéket kell készíteni és visszatartani a váltó tartalmáról is. Ezen jegyzéknek tartalmaznia kell:

1. a váltóösszeget;

2. a fizetési időt;

3. a kiállítás helyét, évét, hónapját és napját;

4. a kibocsátó, a forgatók és az intézvényezett nevét vagy cégét;

5. ha az intézvényezettől különböző személy van fizetőül kijelölve, ennek nevét vagy cégét; úgyszintén az esetleges szükségutalványokat és a névbecsülési elfogadók nevét vagy cégét.

VIII. Ha az óvásban meg van említve, hogy az üzlethelyiség vagy lakás nem volt kipuhatolható, az óvás nem érvénytelen azért, mert a kipuhatolás lehetséges lett volna. Nem érinti ez a rendelkezés az óvatoló közeg felelősségét a szükséges puhatólás elmulasztásáért. Ha a helybeli rendőri hivatalnál való tudakozódás sikertelen maradt, az óvatoló közeg további nyomozásra nem kötelezhető.

IX. Az óvatolt személy üzlethelyiségében vagy lakásában felvett óvás nem érvénytelen azért, mert a váltóhan azon hely helyett, melyben az üzlethelyiség vagy lakás létezik, egy szomszédos hely van kijelölve fizetési helyül. Hogy mily helyek tekintendők szomszédosoknak, a szövetség tanács állapítja meg.

X. Az óvások délelőtti 8 órától délutáni 7 óráig, más időben pedig csupán az óvatolt személy kifejezett beleegyezésével vehetők fel.

2. §.

A szövetségi tanács hozzájárulásával a birodalmi kancellár elrendelheti, hogy figyelemmel az óvás egyes neveire és más okokra, mennyiben legyenek kizárva a postahivatalnokok az óvás felvételétől. Ugy szintén a birodalmi kancellár fogja rendeletileg megállapítani a közelebbi határozmányokat az óvásoknak a postahivatalok által való eszközlése tekintetében.

3. §.

A postaigazgatóság felel a megbízónak az óvási megbízás szabályszerű teljesítéseért, a polgári törvénykönyvnek valamely kötelezettség teljesítéseért való felelősségre vonatkozó általános szabályai szerint. Ezen felelősség a váltói visszkereseti összeget meg nem haladhatja. A postaigazgatóság elleni igény 3 év alatt évül. el azon időponttól számítva, amikor az óvási megbízás az óvás felvételére illetékes postahivatalhoz érkezett.

*

Ugyancsak a váltóóvás reformjáról szóló törvénytervezet jelent meg a Magyarországi pénzügyintézetek orsz. szövetsége kiadásában *dr. Hantos Elemér* tollából, melyet a következőkben közlünk:

1. §. A váltóóvás felvételére kir. közjegyzők, járásbirósági tisztviselők és e végre kinevezett ügyvédek (váltóügyvédek) jogosultak.

2. §. Az óvás a váltón, vagy annak toldatán veendő fel. Az óvásnak magában kell foglalnia:

1. megnevezését annak a személynek, kinél a váltó bemutatott;

2. megemlítését annak, hogy a teljesítés minő okból és milyen terjedelemben maradt el;

3. az esetleges közbenjárást;

4. az óvás keltét, az óvatoló közeg aláírását, pecsétjét.

3. §. Ha ugyanazon váltójogi teljesítés több személytől követelendő, a többszöri felszólítások egy óvásba foglalhatók.

Ugyanazon váltónak több példánya vagy az eredeti váltó és másolata alapján felvett óvásnak a példányok egyikén, illetőleg az eredeti példányon való tanúsítása elegendő. Ez esetben a többi példányra, illetőleg a másolatokra az óvásra utaló megjegyzés irandó.

4. §. Az óvatoló közegek tartoznak az eredetben kiadott óvásokról lapszámozott és a teljesítés időrendjében naponta összefűzendő jegyzőkönyveket felvenni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az óvás folyószámát, a váltóbirtokos, a kibocsátó, az intézvényezett, valamint a forgatók neveit, az esetleges telep vagy szükségbeli telep helyét, a váltó keltét és lejáratát, értékét, minőségének megjelölését, végül a bemutatás helyét és idejét. A jegyzőkönyvekből a felek kívánságára bármikor kiadandó hitelesített kivonat az eredeti óvást mindenben pótolja.

5. §. Az óvatoló közegek a felajánlott fizetés átvételére és nyugtázására jogosultak.

6. §. A váltói jogok érvényesítése vagy fentartása végett valamely személynél teljesítendő váltó cselekmények utóbbi üzleti vagy irodai helyiségeiben, ezek hiányában lakásán délelőtti 9 óra és délutáni 6 óra közt eszközölköznek.

Az ilyen cselekmények más helyen vagy időben csak az érdekeltek beleegyezésével teljesíthetők.

Az a körülmény, hogy az üzleti helyiség vagy lakás kipuhatolható nem volt, csak akkor tekintetik igazoltnak, ha az óvatoló közegnek az illetékes hatóságnál való tudakozódása sikerre nem vezetett.

7. §. Ha a váltó lejáratára vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti valamely közönséges ünnepnapra esik, a fizetés csak a legközelebbi köznapon követelhető.

Ezen intézkedés kiterjed a váltómásodlatok kiállítására, az elfogadási nyilatkozatra, az óvás felvételére, valamint általában a váltói cselekmények teljesítésére.

8. §. A jelen törvénnyel ellenkező mindennemű jogszabályok és jelesül az 1876: XXVII. törvényzikk a 98. §-tól a 103. §-ig bezárólag hatályon kívül helyeztetnek.

*

Jelzálogi lekötést engedélyező biztosítéki okiratok.

A gyakorlatban az utóbbi években ingadozás mutatkozik, vajon a biztosítéki okiratok csupán I. koronás ívbélyeg alá esnek-e, avagy II. fokozat szerint bélyegezendők-e?

A váltókölcsönök biztosítása céljából kiállított jelzálogi lekötést engedélyező biztosítéki okiratok az illetéki díjjegyzék 54. tétel második bekezdése szerint, amennyiben az illetéki okiratban ingatlanra való bekebelezésre adatik engedély, továbbá: ha ezen okiratban expressis verbis megemlíttetik, hogy külön kiállítandó váltó vagy egyéb, már előzőleg kiállított illetékköteles okirat vétetik igénybe, csak I. koronás ívbélyeg alá esnek. Megjegyezzük, hogy az 1873. évi 3406. sz. pénzügyministeri rendelet szerint ezen kedvezmény csak a pénzügyintézeti hitelegyletek tagjai által kiállított ily iratokat illeti meg, de a 635/886. sz. pénzügyi bírósági elvi jelentőségű határozat szerint a részvénytársulatok, pénzügyintézetek és egyletek javára kiállított ily irat mindig csak I. korona alá esik, még ha az illetéki intézetek kebelében esetleg fennálló hitelegyletnek nem is tagja az irat kiállítója. Ezen elv folytán tehát a pénzügyintézetek részére kiállított váltóbeli tartozás biztosítására szolgáló bekebelezési engedély mindenkor I. korona alá esne s a közigazgatási bíróság is egyideig ezt az elvet követte, azonban újabban visszatért a pénzügyministeri imént említett rendeletben foglalt megszorító magyarázathoz és következetesen ítéleteiben csak a hitelegyleti tagok által kiállított ily bekebelezési engedélyekre nézve állapítja meg az I. koronás kedvezményt, egyéb esetekben mindig a II. fokozat szerinti bélyeglevonást tartja jogosnak.

A kérdés mai állásának megfelelőleg tehát a nem hitelegyleti tagok által kiállított ily biztosítéki okiratok II. fokozat szerint bélyegezendők, valamint természetesen a nem váltóbeli, hanem példának okáért a folyószámlabeli követelések biztosítására adott jelzálogkötések és egyáltalán a nem valamely pénzügyintézet részére kiállított okiratok is már az ill. díjjegyzék 54. tétele alapján II. fokozatú illeték alá esnek.

*

Új tag belépése a társas cégbe. A budapesti kereskedelmi és váltó-törvényszék a cégbejegyzések körül az 1904. évben kiadott kereskedelmiügyi ministeri rendeletről eltérő praxist folytat. A ministeri rendelet szerint ugyanis akkor, ha valamely fennálló társas cégbe új tag lép be, új közös iparigazolványt

kell kiállítani, valamennyi tag nevének a feltüntetésével. A törvényszék pedig cégbejegyzés alapjául az új tag nevére szóló külön iparigazolványt is elfogadja. A székesfővárosi kerületi előljárók előterjesztést tettek a tanácshoz ennek a megszüntetése végett. Hogy miért, azt nem tudjuk; de nem is látunk semmi okot arra, hogy az eddigi egyszerű praxis egy bonyolultabbal cseréltesék fel, megint csak a forgalom kárára.

*

Közjegyzői díj az örökösödési eljárásban. Egy vidéki járásbíróság megbízta a közjegyzőt az ugyanott elhalt örökhagyó székhelyén kívül fekvő hagyatékának leltározásával anélkül, hogy egyúttal a hagyaték tárgyalására is megbízást adott volna. Utóbb a hagyaték tárgyalásával is megbízta, de annak befejezésével csupán az 1894: XVI. t.-cz. 117. §-ában meghatározott díjátalányt állapította meg azzal az indokolással, hogy azért a közjegyző a 118. § értelmében a leltározást is köteles teljesíteni. Véleményünk szerint azonban ilyen esetben a törvény 119. §-a alkalmazandó, mely szerint minden külön leltározás az 1880: LI. t.-cz.-ben szabályozott külön díjazás alá esik, anélkül hogy különböztetés történnék, vajon utóbb a közjegyző a tárgyalással is megbízott-e vagy nem? A felforgó esetben annyival indokoltabb ezen § alkalmazása, mert a törvény 37. §-a szerint a közjegyző csupán székhelyén lévő hagyaték leltározásával bízható meg önállóan és ha a tárgyalás folyamán merül fel a leltározás szüksége, a 44. § értelmében az illetékes közeget keresi meg a székhelyen kívül eső hagyaték leltározása iránt. Ezt természetesen, ha a bíróság által a székhelyén kívül eső hagyaték leltározásával bízott meg kifejezetten, nem teheti; de akkor ez a megbízás önálló bírói kiküldetésnek is tekintendő és nem vonható azon leltározás fogalma alá, melyért mint a tárgyaláshoz tartozó eljárásért a közjegyző a 118. § értelmében külön díjazást nem igényelhet. Az illető vidéki járásbíróság tehát mindenképen tévesen járt el és nehogy ily értelmű, a törvénnyel ellenkező és emellett sérelmes gyakorlat lábrakaphasson, ideiglatjuk a nagyváradi kir. táblának 1898. szeptember 26-án 1796. sz. a. hozott végzését, mely világosan a fent kifejtett egyedül helyes álláspontot foglalja el: „A törvény rendelkezései szerint a kir. közjegyzőt a leltározásért külön díj csak akkor nem illeti, ha a leltározással és tárgyalással egyidejűleg bízta meg, azon esetre pedig, ha a kir. közjegyző a leltározással az örökösödési eljárás elrendelése és a

tárgyalás vezetéséveli megbízatása előtt bízta meg, díja és kiadása az 1894: XIV. t.-cz. 119. §-a értelmében a tárgyalási díjtól függetlenül és külön állapítandó meg, amely rendelkezésen mitsem változtat az, hogy ujólag és külön a tárgyalás vezetésével szintén megbízott“.

*

A szombathelyi kir. közjegyzői kamara f. évi szeptember hó 8-án tartotta meg Baditz Lajos kapuvári kir. közjegyző, kir. tanácsos elnöklete mellett évi rendes közgyűlését. Az előterjesztett évi jelentésből közöljük a következőket:

Bevezetések	1904.	1905.	több	kevesebb
	é v b e n			
1. Az ügykvben	9205	8740	—	465
2. Az óváskvben	3896	4221	325	—
3. Hagy. kvben	7593	7872	279	—
4. Bir. megbiz.	155	140	—	15
5. Más. könyvk.	2877	2684	—	193
6. Fordítások	1207	1138	—	69
7. Magánbeadványok	2887	2846	—	41
Összesen	27820	27641	—	179

Az összes bevezetések száma ezek szerint a múlt évhez viszonyítva apadt, és pedig:

az ügykönyvben	465
a bírói megbízások	15
másolási és könyv kivonathitelesítéseknél	193
a fordításoknál	69
magánbeadványoknál	41
számmal, összes apadás	783
ezzel szemben szaporulat mutatkozik az óváskönyvben	325
a hagyatékknál	279
Összesen	604

Az ügyforgalom csökkenését ezen adatok is kétségtelen igazolják, s azt is constatálnunk kell, hogy a hagyatéki ügyeknél mutatkozó némi emelkedéssel szemben az ingyenes hagyatéki ügyek száma óriásilag növekszik, s ma már az összes hagyatéki ügyeknek 20—25 százalékát is meghaladja, míg az óvások számának emelkedése sem vigasztaló, mert ebben a nemzeti vagyon apadását s az általános eladósodás szomorú jeleit kell látnunk.

2. Hagyatéki ügyek tekintetében jelenthetjük, hogy a hagyatéki ügyek a kamara egész területén a kellő gyorsasággal intéztek el, s a kir. közjegyzők egyikénél sincsen a folyó ügyeken kívül hagyatéki hátralék, mit az igazságügyminister úrnak 1906. márczius 8-áról 7711/I. M. 1906. IV. szám alatt kelt s a 93/906. kam. sz. alatt érkezett leirata is örömmel ismer el, s kartársaink ügybuzgó működésének dicsérő elismerésével honorál.

3. A birságpénzek hovatfordítása iránt a kamara közgyűlése lévén hivatva határozni, — indítványozzuk, hogy a jövő kamarai évben befolyó birságpénzek *ismét a kir. közjegyzők országos egyletének nyugdíjalapja javára fordíttassanak*. Egyben jelentjük, hogy ez évben befolyt 1210 korona birságpénz kamaránk múlt évi határozatához képest a nyugdíjalapot kezelő Magyar Országos takarékpénztárnak Budapesten a kamara elnöke által 1906. május 19-én elküldetett, s az összeg átvétele úgy a pénzügyintézet, mint a kir. közjegyzők országos egyletének elnöke által is 173/906. szám alatt elismerve és nyugtázva lett.

4. Kamaránk 148/906. sz. határozatával az irodavizsgálatokat elrendelte, a vizsgálatokról beérkezett jegyzőkönyveket és jelentéseket elintézte és ezek alapján jelentjük, hogy nagyobb szabálytalanság a megvizsgált közjegyzők egyikénél sem fordult elő, s kamaránk tagjai a hagyatéki ügyek elintézése s a szorosán vett közjegyzői teendők ellátása körül ez évben is elismerésreméltó buzgalmat és tevékenységet fejtettek ki.

5. A kamara területén működő kir. közjegyzők száma az új állások szervezése folytán a szervezőkör volt 18-ról 21-re emelkedett.

Helyetteseink száma 9, mely a múlt évhez képest egygyel szaporodott; oly jelöltünk, ki helyettesítési minősítéssel nem bír, a kamara területén ez idő szerint nincsen.

6. Kamaránk tagjai ellen panasz ez évben három érkezett, melyek a panaszolt közjegyzőknek nyilatkozattételre kiadtván, elintézés alatt állanak; míg a múlt évben beérkezett egy fegyelmi ügyben a panaszolt kir. közjegyző 1200 korona birságban marasztaltatott a kir. Curia 206/906. kj. sz. a. fegyelmi bíróság ad: 28/905. sz. ítéletét helybenhagyó, kamaránkhoz 183/906. sz. alatt érkezett ítéletével, mely fegyelmi büntetés lerovatván, a fenti összeg, fentebb már előadott jelentésünk szerint rendeltetési helyére lett jutattva, — a fegyelmi büntetés pedig a közjegyzőkről vezetett nyilvántartásba bejegyeztetett.

7. Kamaránk ez évi bevételeiről és kiadásairól vezetett számadást mai napon tartott választmányi ülésünkön átvizsgálván, azt helyesnek találtuk és indítványozzuk, hogy a kamarai pénztár kezelőjét a szokásos fentartással a további felelősség alól felmenteni méltóztassék.

A számadás 832 K 61 fill. bevétellel szemben 595 K 45 fill. kiadást tüntet fel, s 237 K 16 fill. pénztári maradvány, mint egyenleggel zárul, mely a jövő évi számadásban bevételezendő, s a legutóbbi választmányi ülésen megállapított irodavizsgálati költségek kiegyenlítésére szolgál.

A tagdíjhátralék 89 K 20 fill., mely ugyancsak az irodavizsgálati költségek fedezésére lesz fordítandó.

8. Jövő 1906/907. kamarai évre előterjesztett költségelirányzatunkat kérjük elfogadni s a kamarai évi tagdíjat 20 koronában megállapítani.

A közgyűlés a felolvasott évi jelentést tudomásul veszi, az előterjesztett indítványokat egyhangúlag elfogadja és elhatározza, hogy a m. kir. igazságügyministeriumhoz felterjeszti és egyöntetű eljárás és felírás végett az összes társ kamaráknak is beküldi a következő feliratot:

Nagyméltóságú igazságügyminister úr!

Kegyelmes Urunk!

Kamaránk választmánya Nagyméltóságodat az 1906. évi május hó 6. napján 183/1906. szám alatt kelt feliratában hivatalba lépése alkalmából már üdvözölte volt, a szombathelyi kir. közjegyzői kamara közgyűlésének s így az ezen kamara területén működő közjegyzők összességének azonban csak most nyílik alkalma arra, hogy Nagyméltóságod iránt táplált érzületének kifejezést adhasson. Örömmel ragadjuk meg tehát az alkalmat, hogy Nagyméltóságodat Magyarország igazságügyministeri székében üdvözöljük.

Nagyok, korszakalkotók és felelősségteljesek azok a feladatok, miknek megoldása és megvalósítására Nagyméltóságod vállalkozott. Ismerjük és méltányolni tudjuk mindazon nehézségeket és akadályokat, melyekkel megküzdenie kell, de ép ezért biztosítjuk is arról, hogy a magyar alkotmány biztosítékai s a magyar nemzeti jogállam megteremtésére irányított törekvéseiben a legönzetlenebbül s a legnagyobb odaadással támogatni fogjuk, tesszük ezt nemcsak Nagyméltóságod egyéniségébe helyezett bizalomból, de azon hazafias kötelességérzetből is, mely annak tudatából fakad, hogy a magyar nemzeti jogállam kiépítése, a magyar közjegyzői intézmény fejlesztése és minél szélesebb alapokra fektetése nélkül nem történhetik, s intézményünk 30 évi fennállása a nemzeti jogélet fejlesztésére, a jogbiztonság emelésére, még mai korlátolt, szűk keretei között is, maradandó kihatással volt.

És midőn az ország haladásának, fejlődésének létérdeke nemcsak a jó igazságszolgáltatást, de elsősorban s mindenekelőtt jó közigazgatást követel, a letűnt korszak romlott és a hatalmi érdekeknek mindent feláldozó — bocsánat e kifejezésért, de találóbbat nem mondhatunk — oktalan politikája volt az, mely a közigazgatás végszerveit, a falusi jegyzőket az 1904. évi XI. t.-cz. 12. §-ával minden felelősség, szellemi, anyagi és erkölcsi garancia mellőzésével feljogosította, hogy okiratok gyártásában kontárkodjanak s a legnagyobb jogi képesítés és anyagi biztosíték mellett e téren hivatásszerűleg működő kir. közjegyzőkkel és ügyvédekkel — a legtöbb esetben sokkal magasabb díjazás és sokszor hivatalos állásuk nyújtotta pressio felhasználásával versenyezzenek.

Ez a politika nemcsak a jogbiztonságot ássa alá, mivel annak végszerveit, a községi jegyzőt elvonja hivatásszerű kötelessége ellátásától de az ország közigazgatási szervezetét is tönkreteszi s egy minden fejlődést már csirájában elfojtó, modern államban szégyenletes helyzetet teremt, mely szerint a községi jegyző fizetett megbízottja legyen a község lakosainak, kiknek törvény szerint hivatalos előljárója.

Igy és ily eszközökkel a magyar állam létérdekét veszélyeztetni, tekintélyét aláásni, fejlődését tönkretenni igen, de nemzeti jogállamot teremteni nem lehet. Első és elodázhatatlan feladat tehát a megbomlott közigazgatás és jogbiztonság helyreállítása végett az 1904. évi XI. t.-cz. szerencsétlen intézkedését hatályon kívül helyezni.

Nincs széles ez országban igaz hazafi, ki a magyar jogállam megteremtésének szükségét ne érezné át s kit annak eszméje ne lelkesítene. A legnagyobb örömmel üdvözöltük tehát, midőn e hazafias cél és eszme

megvalósítására vezető első lépés, a magyar magánjog codificatiójának fogantatása meg történt s a magyar magánjogi törvénykönyv első tervezete megjelent. De amily nagy volt örömünk efelett, még ennél is nagyobb volt csalódásunk, midőn azt kellett látnunk és tapasztalnunk, hogy a magyar magánjog codificatiója, mely Verbőczy nyomdokain indult s Erdély Sándor, volt igazságügyminister megnyitó beszédében hangoztatott azon elv jegyében született, hogy „*semmit, ami a mienk, ami magyar jog, felhasználatlanul nem hagyunk s be fogunk építeni az új épületbe, a magyar magánjog készülő codificatiójába, mint drága kincset, hogy fényt árasztson a mult dicsőségére s irányát szabja meg jövő önálló fejlődésünknek*“, nem azon alapon s azon irányelvek szemmel tartásával készült, melyet Erdély Sándor volt igazságügyminister oly szépen kifejtett s melyet a codificáló bizottság is egyhangúlag elfogadott és szervezeti szabályaiban czé'ul maga elé tűzött, mert a codificáló bizottság a magyar magánjogi codex tervezetének megalkotásánál nem követte Verbőczy rendszerét, nem írta meg a magyar magánjogot úgy, mint az évszázadok alatt a magyar nép életéből fejlődött, nem hogy megtisztította volna attól, ami abban idegen, de összekeverte idegen joggal úgy és annyira, hogy abban magyar jogra ismerni alig lehet.

A magyar magánjogi törvénykönyv tervezetének megalkotásánál Erdély Sándor szavaival élve: „Egyik kezünket szakadatlanul a magyar népelet üterén kell tartanunk, hogy a tudományos és művelt népek tapasztalataiból vont igazságok által megvilágított foliánsokba olyan szabályokat igtassunk, melyek a magyar nép kedélyével, igazságszeretetével s értelmi fejlettségével teljes összhangzatban vannak“. S mit tett a szerkesztő bizottság? Nem egyik, de mindkét kezét nem a magyar nép életüterén, nem Verbőczy hármaskönyvén, de a német birodalmi törvénykönyvön tartotta, hogy abból fordítson és alkosson a magyar nép érzésével s gondolkodásával ellenkező magyar jogot, mert a tervezet 2043 szakaszából, mint ezt a tervezetnek Nagyméltóságú Minister Urhoz intézett mult évi feliratunk kapcsán felterjesztett birálatában kimutattuk, 1462 szakasza a német birodalmi törvénykönyvből lett majdnem szó szerinti lefordítva, a többi sem tiszta magyar, nagyrészen szász, bajor, franczia és svájci joggal telített, alakjából kivetkőzött csonka jog.

E tervezet a német birodalmi törvény elrontott utánzása s ami benne nem fordítás, az sem magyar, hanem idegen jog keveréke s ami jó van benne, az fordítás és német s így joggal elmondhatjuk, hogy ez a munka a nemzeti szellemnek, a magyar jogtudomány s a szabadirányú fejlődésnek sem tartalom, sem nyelvezet tekintetében dicséretére nem válik s nemzeti szerencsétlenség lenne, ha a magyar általános polgári törvénykönyvnek régi jogunkat, eme szent ereklyét csak foszlányában tartalmazó és jogérzésünk és szokásainktól eltérő, gondolkodásunkkal ellentétes, idegen törvényekkel saturált tervezetet törvényerőre emelnénk.

Csak addig él e nemzet e hazán, mig nemesak nyelvében, de törvényeiben is egyaránt magyar lesz.

Reá kell állanunk tehát a magyar jogfejlődés alapjára, s a magyar általános polgári törvénykönyvet ez alapon kell és szükséges megalkotnunk, s az ingatlanok átruházása tárgyában a régi nemesi ingatlanokra

fennállott közokirati kényszernek a *hiteles helyek előtt történt örökvallásnak* a jogfejlődés folyamánaként ki kell az egész országra terjedni, — s csak a jogfejlődés követelményeinek teszünk eleget, ha a modern jogállamok példáját is követve, az ingatlanok átruházása esetén a hiteles helyek előtt történő közokirati kényszerre régi jogaiiba ismét visszaállítjuk.

S mivel a telekkönyv tartalma csak úgy lesz igaz és hiteles, ha a bejegyzés alapjául szolgáló okirat is az, — ugyancsak a jogfejlődés elodázhatlan követeli, — az ingatlanokra vonatkozólag az örökösödési eljárásnak általánosan kötelezővé tételét.

Telekkönyvi intézményünkre milliókat költöttünk, s mégis azt kell tapasztalnunk, hogy telekkönyveink hitelessége csak a papiron van, azok a legnagyobb rendetlenségben vannak, — nem a jogok biztos alapjául, a közhitel és vagyonbiztonság emelésére, de a legbonyolultabb számtalan perre szolgálnak okul. Telekkönyveink rendezését nem eredményezték, közhitelét a tényleges birtoklás alapjáni bejegyzések nem hogy elősegítik, de tetemesen alább szállították.

Igaz ugyan, hogy telekkönyveink rendezetlenségén az újabb kataszteri felmérés s telekkönyveinknek a földadó-kataszterrel összhangba hozása némileg segíteni fog, — ámde mindaddig, míg a telekkönyvi bejegyzések alapjául magánokiratok, nem pedig közhitelű közjegyzői okiratok szolgálnak, addig hiteles telekkönyveink csak névleg, de valóságban akkor lesznek, ha a birtoklapon történő bejegyzések általános közhitelű közokiratokon fognak alapulni.

Hogy telekkönyvi nyilvánkönyveink rendben s a közhitelnek megfelelően vezetessenek, nemcsak a kataszterrel kell őket összhangzásba hozni s közhitelességüket a térmértékre vonatkozóan is kiterjeszteni, — mert ez ismét csak fél rendszabály lesz, — hanem az ingatlanoknak halálesetre történő átháramlása esetén az általánosan kötelező örökösödési eljárást, — élők közt ingatlan vagyon átruházás esetén pedig a közokirathoz kötött alakosságokat kell általánosan kötelezőleg akként életbe léptetnünk, hogy minden ingatlanváltozás bejegyzésének alapjául csak közokirat szolgáltson, mely az ezt felvevő kir. közjegyző által nyilvánkönyvi bejegyzés czéljából *hivatalból legyen a telekkönyvi hatósághoz átteendő*, mert a telekkönyvnek rendes vezetése s a birtokváltozások nyilvántartása ép úgy, mint az annyakönyvek, kataster, katona- és adónyilvántartás vezetése állami feladat, s az ezekben történő bejegyzéseket anélkül, hogy azok rendes vezetését kockára ne tennénk, a felek kényére bízni s a tetszésüktől függő kérvényezés bizonytalan esélyének kitenni nem szabad.

A telekkönyvi birtoklapra vonatkozó bejegyzések alapjául tehát nem csak közhitelű okiratot kell megkivánnunk, de ezen bejegyzéseknek az eddig fennálló kérvényezéstől függetlenül, *hivatalból történő fogantatását* is biztosítani szükséges.

Majd minden évben feliratban felkértük és figyelmeztettük az előző igazságügyi kormányokat, hogy mindaddig, míg az általánosan kötelező hagyatéki eljárás behozva s az ingatlanok átruházására vonatkozólag a közjegyzői okirat szükségére törvényhozásilag kimondva nem lesz, a közjegyzői állások szaporítása, s az eddigi közjegyzői területek szétdera-

bolása nemcsak nem indokolt, de határozottan veszélyes, mert a közjegyzők anyagi megélhetését kétségessé teszi; kérésünk s figyelmeztetésünk hiába hangzottak el s daczára, hogy a közjegyzők működési köre nem hogy tágított, de a községi jegyzők ép oly avatatlan, mint káros concurrenciája folytán napról-napra szűkebb térre szorul, a közjegyzői állások mégis szaporítva lettek, s már az újabban rendszeresített közjegyzői állások közül kamaránk területén is több olyan van (minő a németujvári és vasvári), mely az illető közjegyzőnek tisztességes megélhetésre kellő alapot nem nyújt.

Ismételten is hangoztatjuk tehát és igen kérjük Nagyméltóságodat, hogy a közjegyzői állások eddig követett szaporításának rendszerét mindaddig függőben tartani kegyeskedjék, míg a hagyatéki ügyek általánosan kötelező tárgyalása és az ingatlan átruházások érvényéhez a közokirat kötelezővé tétele által a közjegyzők működési köre tágítva nem lesz s ezzel a közjegyzői állások szaporításának szüksége be nem áll.

Nincs állami, de még társadalmi szervezet sincs széles ez országban, mely a megélhetési viszonyokban beállott változást meg ne érezte, s anyagi helyzetének ehhez mért javítását elérni nem sietett volna. Csak az egy közjegyzői kar nem panaszkodott, bár 31 év óta a változott megélhetési viszonyokhoz nem illő alacsony, elavult díjszabály képezi maig is vagyoni existenciájának, megélhetésének alapját. Oly díjszabály, mely — hogy többet ne említsünk — bár milliókról szóló kötelezvényen vagy egyéb okmányokon a névalírás hitelesítését 1 K 50 fillérrel, a végrendeletek kihirdetését — bár sokszor a járásbiróságoknál a kir. közjegyzőnek napokon át kell avégett időt tölteni és futkosni, s bár milliós örökségekről rendelkezzenek is, tekintet nélkül az értékre és időmulasztásra 3 koronával díjazza. A közjegyzői állások szaporítása körül követett eddigi szerencsétlen igazságügyi politika megteremtette, ami még nem volt, a közjegyzői proletariátust, mely sajnálatos körülmény készített, hogy a közjegyzői kar anyagi existenciája érdekében felemeljük szavunkat most már mi is, s az elavult és hiányos, a mai megélhetési viszonyokhoz már nem illő közjegyzői díjszabály revideálását, s egy, a mai kor igényeinek megfelelő méltányos és igazságos díjszabály alkotását sürgezzük.

Midőn tehát Nagyméltóságodat újból és ismételten is szívünk egész melegével üdvözljük, kérve kérjük, hogy a közjegyzői kar jogos és méltányos érdekeit szíves jóindulatában részesíteni, kamaránknak itt előadott, valamint a mult évi közgyűlésünkből intézett feliratunkhoz csatolt, a polgári törvénykönyv tervezetéről írt biralat, s a kir. közjegyzők történetét tartalmazó munkákban kifejezett kívánságait és óhajait figyelmére méltatni és teljesíteni kegyeskedjék.

Mély tisztelettel

A szombathelyi kir. közjegyzői kamarának Szombathelyen, 1906. évi szeptember hó 8-án tartott közgyűléséből stb., stb.

Az ezután megejtett választásokon megválasztottak: elnöknek *Baditz Lajos* kapuvári kir. közjegyző; kamarai rendes választmányi

tagoknak: *báró Klauer Lajos, Hrabovszky István, Pfeffel János és Tegye Lajos*; póttagoknak: *dr. Kenessey Ferencz és Nagy József*; fegyelmi bírósági rendes tagoknak: *Mihálykovics Tivadar és Sült József*; póttagoknak: *dr. Hanny Tódor és dr. Svastits Zoltán* kir. közjegyzők.

*

Telekkönyvi hatósággal ruházott fel az igazságügyministernek 1906. október 19-én kelt 38285. sz. rendeletével az ógyallai kir. járásbiróság.

*

Személyi hír. Kineveztetett kir. közjegyzővé *dr. Balpataky Imre* eperjesi gyakorló ügyvéd, sárosvármegyei t. alügyész Eperjesre.